

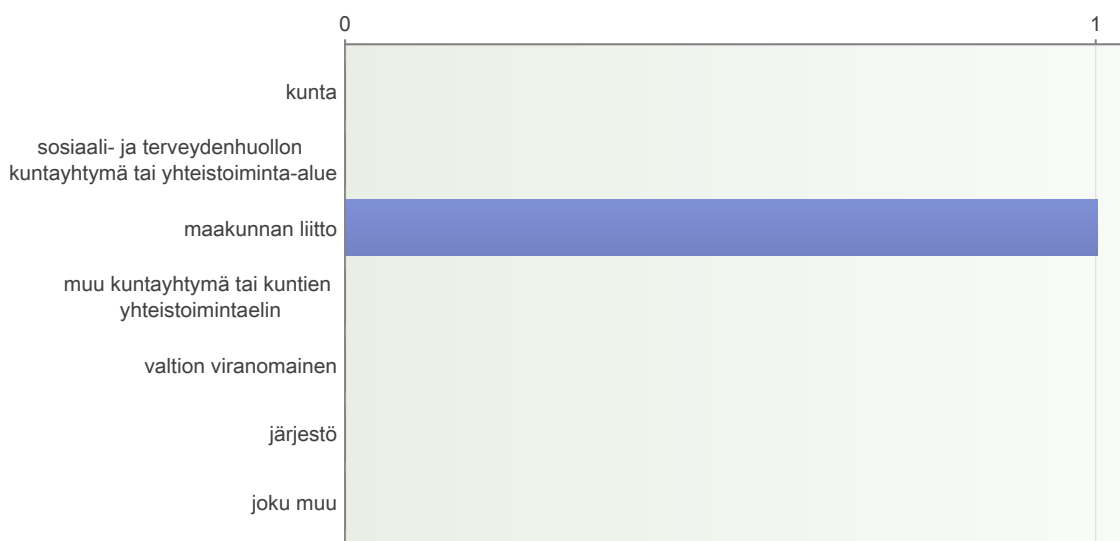
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Uudenmaan liitto	Tero Suursalmi	Ossi Savolainen maakuntajohtaja p040 589 8415 ossi.savolainen@uudenm aanliitto.fi	07.11.2016	Maakuntahallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaistasaatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Vastaajien määrä: 1

- Uudenmaan liitto lähtee lausunnossaan siitä, että nyt suunnitteilla oleva sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus ja maakuntaudistus toteutuvat niin, että uusimuotoiset maakunnat aloittavat toimintansa vuoden 2019 alussa ja että maakuntien verotusoikeus ei ole toteutumassa uudistuksen alkuvaiheessa. Uudenmaan liiton lausunnon lähtökohtana on myös, että Uusimaa muodostaa yhden yhtenäisen kokonaisuuden.

Uudenmaan liitto pitää sekä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta että maakuntaudistusta välttämättöminä, eikä niiden toteuttamista voi enää viivyttää. Liitto myös tukee molempien uudistusten toteuttamista, mutta esittää niiden tarkentamista tässä lausunnossa esitetyllä tavalla. Uudistuksen myötä maakunnista on tulossa merkittävä uusi alueellinen toimija. Siinä yhteydessä ei saa kuitenkaan unohtaa kuntien merkitystä perustuslain mukaisina itsehallinnollisina alueellisina toimijoina. Maakunnan ja sen kuntien välisen työnjaon tulee olla selvä, jotta molemmat osapuolet voivat täysipainoisesti keskittyä tehtäviensä toteuttamiseen.

Uudenmaan liiton ja sen jäsenkuntien - etenkin pääkaupunkiseudun kolmen suuren kaupungin - näkemysten

välillä on vielä monia auki olevia kysymyksiä. Tällä lausuntokierroksella saadut tai saatavat vastaukset ovat hyvää perusmateriaalia jatkovalmistelun perustaksi. Liiton hallitus korostaa, että yhteisesti on päästävä selkeisiin hallinto- ja tehtäväratkaisuihin siten, että syntyy selkeä tehtäväjako tulevan maakunnan ja kuntien välille. Lähtökohtana on koko Uudenmaan työssäkäyntialueen vahvistaminen Suomen kansainvälisen kilpailukyvyyn ja työpaikkojen synnyn veturina. Täten esimerkiksi liikenteen suuret linjaukset ja joukkoliikenteen tehokas seudullinen hoito on ratkaistava koko työssäkäyntialueen kannalta. Tulevaisuuden ennakointi sekä kansainväliset ja etenkin EU-tason tehtävät kuuluvat ehdottomasti myös Uudenmaan maakuntahallinnolle. Eri toimijoiden tehtäviä ja työnjakoa määriteltäessä on korostettava liiton ja pääkaupunkiseudun kaupunkien toiminnan synergistä yhteistyötä. Kestävä kasvu ja uusien työpaikkojen luominen vaativat kaikkien tasojen ja tahojen hyvää yhteistyötä.

Nyt lausunnolla olevaan lakipakettiin ei sisälly valinnanvapauden sisältöä määrittelevää valinnanvapauslakia. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettavan lain luonnos käsittää pitkälti sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamiseen liittyvää palvelujen järjestämisvastuuta, eri tahojen välisiä toimivalta- ja sopimussuhteita sekä muita hallinnollisia seikkoja. Lakiluonnoksessa on sinänsä kiinnitetty paljonkin huomiota palvelujen yhdenvertaiseen saatavuuteen periaatteellisen maininnan tasolla mm. palvelujen kokoamisessa suurempiin kokonaisuuksiin tai solmittaessa maakuntien välisiä yhteistyösopimuksia. Valtioneuvosto voi jopa tarvittaessa puuttua maakuntien yhteistyösopimuksiin, jos se arvioi palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden vaarantuvan. Maakuntalakiluonnoksen mukaan yhteistyöalueen järjestämisvastuullinen maakunta vastaa myös palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta ja toisaalta maakuntien omistajaohjauksella tulee varmistaa sen toteutuminen. Palvelulaitoksen ja palveluntuottajan sopimukseen on tarkoitus ottaa määräykset palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi. Edellä mainitut säännökset ovat kuitenkin lähinnä tahdonilmaisuja, eivätkä ne kerro yhdenvertaisen saatavuuden sisällön osalta mitään. Näin ollen palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden toteutumista on mahdotonta arvioida tarkemmin valinnanvapauslain säännösten puuttuessa.

Lakiesitykseen sisältyvä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuun siirtäminen maakunnille todennäköisesti parantaa eri alueiden välisiä eroja koko maan tasolla yksinkertaisesti jo sen vuoksi, että järjestämisvastuullisia tahoja omine käytäntöineen on selkeästi vähemmän. Myös varsin vahvaan valtionohjaukseen perustuva toimintamalli väkisinkin yhdenmukaistaa käytäntöjä eri alueilla. Toisaalta maakuntien suuret kokovaihtelut – Uusimaa on noin 23 kertaa suurempi kuin pienimmät maakunnat – sekä erilaiset tuotantomahdollisuudet ja markkinoiden olemassaolo ylipäänsä heikentävät yhdenvertaisuuden saavuttamisen mahdollisuuksia.

Valinnanvapaus tulee voida toteuttaa niin, että se ei lisää kansalaisten välisiä hyvinvointi- ja terveyseroja. Riskit ovat erityisen suuria Uudellamaalla liittyen esimerkiksi segregatioon, asunnottomuuteen ja maahanmuuttajataustaisen väestön keskittymiseen alueelle. Eri väestöryhmien välillä on suuria terveys- ja hyvinvointieroja nimenomaan Uudenmaan suurimmissa kaupungeissa. Uudellamaalla tehtävät ratkaisut koskevat lähes neljäsosaa koko maan asukkaista. Kunnilla tulee olla jatkossakin kannustimet terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Väärin toteutettuna valinnanvapaus voi johtaa hyvästä tarkoituksesta huolimatta jopa hyvinvointi- ja terveyserojen kasvamiseen.

Samassa yhteydessä tulee ottaa huomioon myös kielivähemmistön tarpeet ja huolehtia myös ruotsinkielisten henkilöiden oikeudesta saada palveluja omalla kielellään. Sen varmistamiseksi on tehtävä pikaisesti sote- ja maakuntaudistuksen kielellisten vaikutusten arvointi. Sillä tarkoitetaan kielellisten vaikutusten ennakkollista arviointia, joita lainsäädäntöhankkeella voidaan ajatella olevan siinä vaiheessa, kun laki on tullut voimaan. Kielellinen vaikutusarviointi tulisi tehdä niin aikaisessa valmisteluvaiheessa kuin mahdollista, jotta olisi mahdollista pohtia vaihtoehtoisia ratkaisumalleja myös kielellisestä näkökulmasta.

Maakuntien ja kuntien on yhteistyössä aktiivisesti kehitettävä asiakaspalautte- ja hyvinvointiterveys-hyötymittareita sekä vaikuttavuuden mittaamenetelmiä.

4. 2. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa?

Vastaajien määrä: 1

- Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus sekä maakuntauudistus perustuvat ainakin uudistuksen toimeenpanon alkuvaiheessa keskeisesti valtiolta saatavaan rahoitukseen ja sen myötä myös toiminnan valtion ohjaukseen.

Lakiesityksessä ei kerrota, miten säästöt on tarkoitus saada aikaan. Kustannusten kasvuvauhdin hidastamiseksi tarvitaan rakenteiden uudistamisen lisäksi palvelujen ja toimintamallien perinpohjaista uudistamista, jossa tulee jäädä riittävästi tilaa maakuntien omalle innovoinnille. Ohjaus ei saa pohjautua liiaksi suoraan pakottavaan lainsäädäntöön. Maakuntien tulee itse voida päättää, miten ne niille asetetut säästötavoitteet täyttävät. Muussa tapauksessa maakuntien itsehallinto kaventuu kohtuuttomasti. Maakuntien itsehallinnon kannalta erityisen vaikeita kohtia sisältyy muun muassa valtioneuvoston ja sosiaali- ja terveysministeriön epäselviin ja tulkinnan varaisiin toimivaltuuksiin ohjata ja puuttua maakuntien toimintaan sekä investointeihin. Sote –järjestämislain luonnoksessa sosiaali- ja terveysministeriölle on asetettu maakuntien toiminnan ohjaamista koskevia tehtäviä, joista monet ovat varsin operatiivisia. Valtion ohjauksen tulisi kuitenkin kohdistuakin vain strategisen tason kysymyksiin. Ammatillista ja alueellista asiantuntemusta edellyttävät asiat tulee jättää tehtäväksi maakunnallisessa päätöksenteossa. Maakunnan päätöksentekijöiden on voitava valvoa palveluiden laatua riippumatta siitä, onko tuottaja yksityinen, julkinen vai kolmas sektori. Järjestämisen ja tuottamisen erottaminen edellyttää maakunnilta hyvää osaamista palvelujen sisällön, vaikuttavuuden ja laadun määrittämisessä. Maakunta järjestäjänä päättää, mitä sisältyy julkiseen palvelulupaukseen ja varmistaa, että tuottajat myös lunastavat tämän palvelulupauksen. Seuranta vaatii hyvin määritellyt indikaattorit, joiden tulee palvelussa toteutua.

Lähtökohtana maakuntien rahoitusmallissa täytyy olla kuten hallitus on useasti tähdentänytkin, ettei asukkaiden kokonaisverorasitus kasva muutosten johdosta. Uudellemaalle ei myöskään tulonsiirtojen avulla voi asettaa ainakaan nykyistä suurempaa vastuuta muun Suomen säästötavoitteiden kattamisesta. Pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajat ovat 26.8.2016 kuvanneet pääkaupunkiseudun merkitystä seuraavasti: "Pääkaupunkiseutu muodostaa erityispiirteiltään, kooltaan ja kustannuksiltaan muusta maasta poikkeavan kokonaisuuden. Kaupunkien investoinnit muodostavat noin neljänneksen kaikkien kuntien vuotuisista investoinneista. Pääkaupunkiseutu on maan dynaamisin työmarkkina-alue ja sen menestyminen kansainvälisessä kilpailussa on elintärkeää koko Suomelle. Samalla seudun erityispiirteinä muuhun maahan verrattuna ovat väestön monimuotoisuus, suuret volyymit ja tiivis yhdyskuntarakenne. Väestön kasvun lisäksi pääkaupunkiseutu kantaa vastuuta erityisistä sosiaalisista ongelmista kuten segregatiosta ja asunnottomuudesta. Erityisesti tämä hyvinvoinnin käänköpuoli yhdessä kalliin elinkustannustason kanssa tekee pääkaupunkiseudusta suomalaisittain ainutlaatuisen keskittymän ja myös poikkeavan alueen maakunnan sisällä. Pääkaupunkiseutu poikkeaa muusta Suomesta myös maahanmuutossa. Maahanmuuttajien työmarkkinoille pääsy ja onnistunut kotoutuminen vaativat erityishuomiota ja toimenpiteitä. Pääkaupunkiseudun asukkaiden kannalta kuntaveron oikeudenmukaisen siirron toteuttaminen valtionverotukseen on erityisten haastava seudulla, jossa on runsaasti sekä hyvin pienituloisia että suurituloisia asukkaita. Valtion ansiotuloverotuksen muutoksia toteutettaessa on varmistettava, ettei millään tulotasolla verotus kiristy."

Pääkaupunkiseudun kunnat vastaavat suurelta osin maahanmuuton kustannuksista, eikä niillä tulopohjan kasvu vastaa kustannusten kasvua. Kaupunkien taloudellinen asema ei ole kestävällä pohjalla, eivätkä ne siten voi vastata muun Suomen rahoittamisesta ainakaan nykyistä tasoa enempää. Sama periaate koskee koko Uudenmaan maakuntaa. Valtionrahoituksen suunnitellussa määräytymisessä yhden prosentin osuus vieraskielisyyden perusteella on Uudenmaan näkökulmasta varsin matala, eikä vastaa todellista tilannetta maakunnassa ja siksi sen osuutta tulisi kasvattaa kahteen prosenttiin. Myöskin yhden prosenti hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi suunniteltu ns. hyte –kerroin on varsin pieni, eikä sisällä todellista kannustavaa vaikutusta. Todellisten tulosten aikaansaamiseksi tarvitaan suurempaa kannustavaa vaikutusta. Hyte-

kertoimelle tulee luoda selkeät mittarit.

5. 3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnallisen demokratian takaajana hallituksen lakiesityksessä on maakuntavaalien järjestäminen suorina kansanvaaleina. Se ei kuitenkaan takaa, että demokratia toteutuu maakunnan toiminnassa, sillä maakunnat ovat lakiesityksen mukaan vahvassa valtion ohjauksessa. Niillä ei ole omaa verotusoikeutta, sillä rahoitus toteutetaan valtionrahoituksen muodossa. Niillä ei myöskään ole yleistä toimivaltaa ottaa hoitaakseen haluamiaan tehtäviä. Siten itsehallinnon perinteiset tunnusmerkit eivät täyty, mikä on ristiriidassa suoriin kansanvaaleihin perustuvan ajattelun kanssa. Siten epäselväksi jää, onko maakuntavaltuustolla täydet mahdollisuudet vaikuttaa maakuntaa koskevissa ratkaisuisa ja kantaa vastaavasti myös vastuuta niistä. Suorilla vaaleilla valittavalla maakuntavaltuustolla tulee olla kaikessa suhteessa suorat vaikutusmahdollisuudet tehtäviin strategiisiin linjauksiin sekä maakunnan palveluntuotantoon.

Käytännön demokratian toteutumisen kannalta merkitystä on sillä, että Uudellamaalla palvelulaitoksesta on väistämättä kasvamassa erittäin suuri ja sitä kautta keskeinen tekijä palvelutuotannon osalta. Lakiesityksessä olevan ajatusmallin pohjalta varsin epäselväksi jää, ovatko palvelulaitosta koskevat säännökset riittäviä turvaamaan käytännössä poliittisen ohjauksen ja sitä kautta demokratian toimivuuden. Maakuntavaltuusto päättää maakunnan sekä myös palvelulaitoksen hallintosäännöistä ja sitä kautta on tarkoitus määritellä toimielinten väliset suhteet. Se ei kuitenkaan välttämättä riitä, vaan maakuntalaissa tulisi olla asiasta tarkemmat säännökset. Erityisesti asukkaan näkökulmasta tilanne on haastava. Palvelutuotannosta vastaa ammattijohtajien johtama palvelulaitos tytäryhtiöineen, mutta poliittisen vastuun asukkaille kantaa aina poliittiset toimielimet ja siksi niille tulisi turvata lain tasoisilla säännöksillä riittävät toimintaedellytykset vaikuttaa palvelulaitoksen toimintaan.

Maakunnan päätöksenteko koskee merkittävästi alueellista maankäyttöä, kaavoitusta ja liikennejärjestelmäsuunnittelua. Lainsäädäntöön tulee rakentaa mekanismi, jolla varmistetaan maakunnan eri osien näkemysten huomioiminen ja tasapuoliset vaikutusmahdollisuudet.

Lakiesityksessä hämäräksi jää maakunnan asukkailleen antaman palvelupauksen merkitys asukkaan näkökulmasta erityisesti, koska se ei ole maakuntaa juridisesti sitova asiakirja, eikä yksittäinen asukas voi siten vedota siihen konkreettisesti palvelutilanteessa.

Hallituksen lainvalmistelun yhteydessä on tehtävä sote- ja maakuntauudistuksen kielellisten vaikutusten arvointi demokratian toteutumisen varmistamiseksi siinäkin suhteessa.

6. 4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

Vastaajien määrä: 1

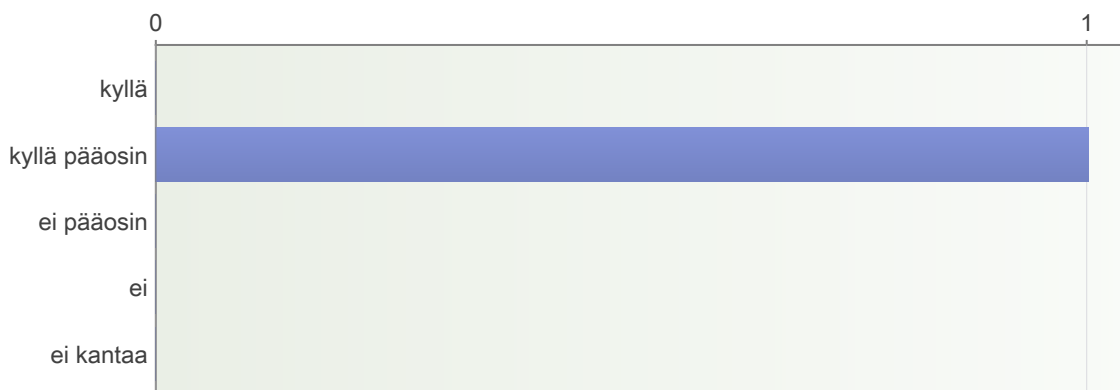

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Maakuntalaki pohjautuu keskeisesti uuteen vuoden 2015 kuntalakiin ja noudattaa keskeiseltä osin sen periaatteita ja antaa siten pohjan myös maakuntalaille. Lakiesityksen mukainen maakuntien toimintamalli poikkeaa kuitenkin merkittävästi kunnallisesta itsehallinnosta muun muassa maakuntiin kohdistuvan vahvan valtionohjauksen vuoksi ja yleisen toimialan puuttumisen johdosta. Maakuntien rahoitusmalli perustuu lakiesityksen mukaan hyvin pitkälti valtionrahoitukseen. Maakunnat eivät voi tasapainottaa talouttaan oman verotusoikeuden tai pidempiaikaisen lainanoton kautta. Lisäksi ne eivät voi itsenäisesti myöskään päättää omista merkittävistä investoinneistaan, vaan niitä säätelee valtion ohjaus ja viimekädessä valtioneuvoston harkintavalta. Siten maakuntien mahdollisuudet merkittävään omaan taloudelliseen päätöksentekoon ovat lakiesityksen perusteella varsin rajatut. Valtioneuvoston laajat toimivaltuudet suhteessa maakuntiin voi johtaa vaaleille valitun maakuntavaltuuston tahdon ohittamiseen tarvittaessa jopa suoraan puuttumalla esimerkiksi maakuntien väliseen sote –järjestämislain mukaiseen yhteistyösopimukseen. Maakuntalain mukaisten eri toimielinten väliset suhteet jäävät epäselviksi. Erityisesti palvelulaitosta koskevat säännökset ovat nykyiseen kuntalakiin ”päälleliimattuja” maakuntalakia varten. Niiden soveltuminen käytännön toimintaan jää epävarmaksi. Keskeinen haaste siihen liittyen on maakunnan ylimpien toimielinten väliset suhteet – maakuntavaltuusto, maakuntahallitus ja palvelulaitoksen hallitus. Uudellamaalla palvelulaitoksesta on väistämättä kasvamassa erittäin suuri ja sitä kautta keskeinen tekijä palvelutuotannon osalta. Lakiesityksessä olevan ajatusmallin pohjalta varsin epäselväksi jää, ovatko palvelulaitosta koskevat säännökset riittäviä turvaamaan käytännössä poliittisen ohjauksen toimivuuden. Maakuntavaltuusto päättää maakunnan sekä myös palvelulaitoksen hallintosäännöistä ja sitä kautta on tarkoitus määritellä toimielinten väliset suhteet. Se ei kuitenkaan välttämättä riitä, vaan maakuntalaissa tulisi olla asiasta tarkemmat säännökset. Erityisesti asukkaan näkökulmasta tilanne on haastava. Palvelutuotannosta vastaa ammattijohtajien johtama palvelulaitos tytäryhtiöineen, mutta poliittisen vastuun asukkaille kantaa aina poliittiset toimielimet ja siksi niille tulisi turvata lain tasoisilla säännöksillä riittävät toimintaedellytykset vaikuttaa palvelulaitoksen toimintaan. Maakunnan palvelulaitos on täysin uusi organisaatiotyyppi ja kyseessä on muutoinkin kokonaan uuden toimintamallin luominen, joten valtion ohjaus on sitäkin kautta perusteltavissa, mutta on syytä harkita sen ”keventämistä” uudistuksen toimeenpanon edistyttyä.

7. 5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Maakuntalakiluonnoksessa maakunnille on määritelty 25 tehtävää. Tehtävien varsinainen sisältö määräytyy kuitenkin kutakin tehtävää koskevassa erityislainsäädännössä, joiden sisältö ei ole samalla kertaa lausunnoilla tämän lakiesityksen kanssa. Tästä syystä maakunnan tehtävien osalta on mahdollista lausua vain seuraavassa esitettyjä näkökulmia. Keskeistä on, että maakunnalle säädetyt tehtävät eivät ole päällekkäisiä kuntien ja kuntayhtymien tehtävien kanssa tai niiden kanssa jopa kilpailevia. Tästä syystä maakunnan ja kuntien välisten tehtävien rajapintojen tulee olla yksiselitteisen selviä. Erityinen riski päällekkäisestä toiminnasta on nähtävissä MAL –asioissa, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä, ympäristöterveydenhuollossa ja työllisyyttä ja elinkeinoasioita edistävissä kasvupalveluissa. Osa tehtävistä on kuitenkin syytä keskittää muutamien maakuntien muodostamille suuralueille nykyisellä tavalla siten, että yksi maakunta toimii vastuumaakuntana muille maakunnille. Esimerkkinä voidaan mainita EU –rakennerahastotehtävät sekä pelastustoimi. Tehtävien keskittämistä ei tule jättää maakuntien vapaaehtoisen sopimisen varaan vaan siitä tulisi säätää lain tasolla. Maakunnan tulee voida sopia alueensa kuntien kanssa – muutoinkin kuin vain kaikkien kuntien hyväksymällä sopimuksella – tarpeellisesta työnajosta ja yhteistyöstä siihen soveltuviissa tehtävissä. Huomioon jatkoharkinnassa tulee ottaa myös pääkaupunkiseudun kaupunkien ilmaisema mahdollisuus vastata alueellista tehtävistä kuten työllisyys-, elinkeino- ja maahanmuuttoon liittyvistä tehtävistä. Asettamatta tehtäviä lainkaan tärkeysjärjestykseen on todettavissa, että tehtäväluettelon tehtävät ovat lakiesityksessä mainitulla tavalla keskenään hyvin eritasoisia. Tästä syystä mittakaavaltaan suuret tehtävät tulisi luetella erikseen ja muut tehtävät erikseen, mikä tuo selkeyttä hajanaiselta vaikuttavaan tehtäväluetteloon.

ALUEKEHITTÄMISTEHTÄVÄT: Maakuntalain lakiluonnoksen mukaan maakuntauudistuksen jälkeen alueiden kehittämisestä vastaavat maakunnat ja valtio. Luonnoksen 6 §:ssä mainituista tehtävistä ainakin seuraavat kuuluvat aluekehittämisen piiriin:- maaseudun kehittäminen;- aluekehittämisviranomaisen tehtävät, alueen, sen elinkeinoelämän ja innovaatioympäristöjen kehittäminen ja rahoittaminen, näihin liittyvä koulutus ja osaamisen kehittäminen, kulttuurin edistäminen, yritys-, työ- ja elinkeinopalvelujen järjestäminen sekä kotoutumisen edistäminen;- alueellisen lyhyen, pitkän ja keskipitkän aikavälin koulutustarpeiden ennakointi ja alueellisten koulutustavoitteiden valmistelu;- maakunnan suunnittelu ja maakuntakaavoitus;- alueellisen liikuntaneuvoston asettaminen yhteistyössä muiden maakuntien kanssa sekä liikunnan edistäminen maakunnassa alueellisen liikuntaneuvoston toiminnan kautta sekä ulkoilureittitehtävät;- maakunnallisen identiteetin edistäminen alueella yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa;- kulttuuria koskevien suunnitelmien ja kehittämistoimenpiteiden yhteensovittaminen osana maakuntastrategian ja -ohjelman sekä maakuntakaavoituksen toteuttamista. Aluekehittäminen on nähtävä laajana lähestymistapana. Se koskettaa ainakin seitsemää niistä 25 tehtävästä, jotka lakiehdotuksessa on maakunnille esitetty. Uudenmaan liiton käsityksen mukaan varsinaisten tehtävien

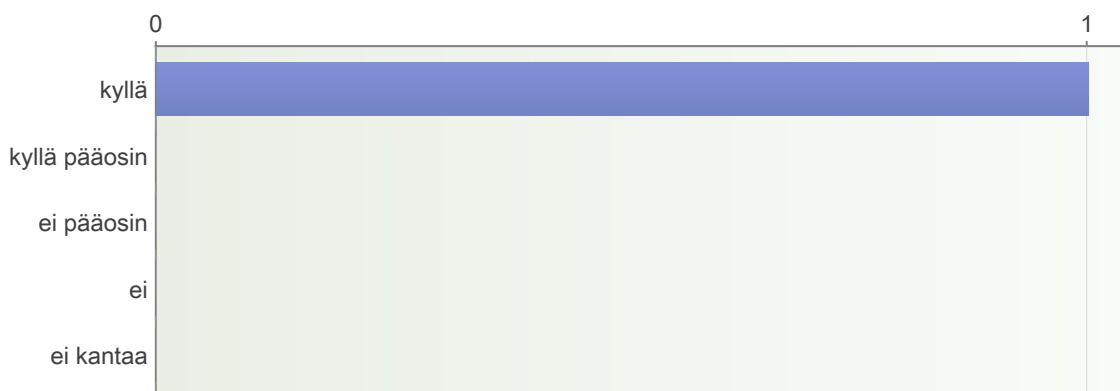
joukkoon pitäisi sisällyttää kansainvälinen toiminta ja erityisesti EU-asiat. EU:ssa maakunnilla on merkittävä rooli EU:n rahoitusohjelmien sisällön rakentamisessa, hallinnoinnissa sekä ohjelmien toimeenpanossa. Lisäksi tehtäväkohtaan 11 tulisi lisätä ennakointi, joka on tärkeä osa maakunnan suunnittelua. Koulutustarpeen ennakoinnin lisäksi maakunnan on tarpeen ennakoida yritysraakenteen kehitystä, työvoiman tarvetta yms. Erityislainsäädännöllä ei tule kaventaa aluekehittämisen tehtävää alaa ja maakunnilla tulee olla oikeus järjestää aluekehittämistoimintansa ja sen tarvitsemat palvelut parhaaksi katsomallaan tavalla. Maakunnan laajaan aluekehittämistehtävään sisältyy alueen kehittämistä koskevien erilaisten strategioiden - kuten maakuntastrategian - suunnitelmien ja ohjelmien laatiminen sekä niiden toimeenpano. Päävastuu näiden tehtävien hoitamisessa ja niihin liittyvän yhteistyön varmistamisessa tulee olla maakunnalla aluekehittämisviranomaisen roolissa. Maakunnille on taattava itsenäinen toimivalta alueensa kehittämisessä ja siksi valtion ohjaus tulee keskittää yhteen ministeriöön tai muuhun ministeriöiden muodostamaan yhteiseen maakuntia ohjaavaan tahoon. Edelleen lakiluonnoksen mukaan maakunnalla on oltava strategia, jossa maakuntavaltuusto päättää maakunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Maakunnan strategiasta on esityksessä hahmoteltu sisällöltään laajaa asiakirjaa, joka kattaisi strategiset linjaukset asukkaiden hyvinvoinnista palvelutavoitteisiin ja omistajapolitiikkaan. Maakuntastrategian ohella tulee laatia erillinen maakuntavaltuuston hyväksymä ”aluekehitysohjelma”, joka ohjaa lainsäädännön nojalla tarkemmin maakunnan kehittämistä, rahoituksen suuntaamista ja muita aluekehitystoimia. Maakunnan tulee koota yhteen keskeiset kansalliset ja EU-rahoitusvarat. Tärkeää on integroida Euroopan rakenne- ja investointi (ERI)-rahastot (EAKR, ESR, koheesiorahasto, meri- ja kalatalousrahasto, maaseuturahasto), Interreg – ohjelmat ja EU:n erillishjelmat, kuten Horizon 2020 sekä kansallinen rahoitus aiempaa tehokkaammin ja hyödyntää rahoitusohjelmien suomat mahdollisuudet laajojen aluekehityshankkeiden toteutukselle. Kansainvälinen kilpailu EU-lähtöisestä kehittämisrahoituksesta on kovaa maakuntien kesken. Maakunnan tehtäväkenttään tulee kuulua myös EU-hankeneuvonnan organisointi ja resursointi. Alueiden kehittämiseen liittyy myös ulkorajayhteistyöhön (ENI CBC-ohjelmat) liittyvien toimintaohjelmien hallinnointi. ERI-rahastojen välittävien toimielimien tehtävät tulee koota maakuntaan siten, että niitä voidaan joustavasti ja tehokkaasti käyttää maakunnan kehittämiseen. EU:n rakennerahastojen hallinnointi on kaavailtu jaettava kaikille maakunnille yhteensä 18 eri välittävälle toimielimelle. Tämä sotii vastaan valtion pitkäaikaista pyrkimystä vähentää välittävien toimielinten määrää, yhtenäistää hallintokäytäntöjä ja vähentää kustannuksia. Tällä ohjelmakaudella Suomen saama rakennerahastojen tekninen tuki ei tule kattamaan tästä aiheutuvia kuluja vaan maakunnat joutuvat käyttämään yleiskatteellista rahoitustaan tämän hallinnon järjestämiseen. Kesken ohjelmakauden muutettava hallintojärjestelmä tulee aiheuttamaan turhia lisäkustannuksia maakunnille ja valtiolle sekä todennäköisesti viivytyksiä hanketoimijoille. Samalla menetetään myös ne hyvät kokemukset, mitä keskitetystä hallinnoinnista on mm. Etelä-Suomen EAKR:n osalta saatu. Tämän vuoksi siirtymäkaudella ei tule purkaa nykyistä rakennerahastojen hallintojärjestelmää. Maakuntalain ohella valmistellaan lakia kasvupalvelujen järjestämisestä, jossa aluekehittäminen ja rakennerahastotoiminta yhdistetään osaksi kasvupalvelua. Kasvupalvelulla tarkoitetaan työ- ja elinkeinoministeriön, sen hallinnonalan sekä maakunnan toimenpiteitä alueiden taloudellisen kehityksen, työllisyyden ja työllistymisen sekä yritysten kasvun ja kansainvälistymisen edistämiseksi. Ei ole selvää, mitä hyötyä on saatavissa aluekehittämistoimien ja kasvupalvelun sisällyttämisestä samaan lakiin. Sen sijaan on ilmeinen riski, että aluekehittämistoiminta jää näin säädettäessä marginaaliseen rooliin kasvupalvelujen alle. Aluekehittämisviranomaisen tehtäviin kuuluisivat esityksen mukaan lisäksi alueen kansallisen aluepolitiikan ja Euroopan unionin alueita koskevien linjausten ja toimien yhteensovittaminen. Alueiden kehittämisen edellyttää yhteistyötä ministeriöiden, alueviranomaisten, kuntien ja muiden keskeisten toimijoiden kuten yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa. Nykyisen lainsäädännön mukaan kumppanuuselinä maakunnassa toimii maakunnan yhteistyöryhmä (MYR), joka yhteensovittaa alueen kehittämiseen vaikuttavia suunnitelmia ja sopimuksia sekä kansallisten ja Euroopan unionin osarahoittamien ohjelmia. Lakiesityksen mukaan maakunta aluekehitysviranomaisena vastaisi yhteistyöstä ja johtaisi sitä alueellaan, mutta siitä ei käy ilmi kuinka yhteistyö jatkossa toteutetaan. MYR:iä vastaava kumppanuuselin tulisi sisällyttää uuteen lainsäädäntöön. **MAAKUNTAKAAVOITUS JA LIIKENNETEHTÄVÄT:** Maakuntalakia koskevan esityksen 6 §:ssä mainituista maakunnan tehtävälajoista ainakin seuraavat kuuluvat maakuntakaavoituksen ja liikennetehtävien piiriin:- aluekehittämisviranomaisen tehtävät liikennejärjestelmän suunnittelua koskevien tehtävien osalta alueiden kehittämistä ja rakennerahastotoiminnan hallinnointia

koskevan lain (7/2014) 17 §:n mukaisesti;- maakunnan suunnittelu ja maakuntakaavoitus;- liikennejärjestelmän toimivuus, liikenneturvallisuus, tie- ja liikenneolot, alueellinen tienpito, maankäytön yhteistyö sekä toimintaympäristöä koskevien tietojen tuottaminen valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitteluun;- yksityisteitä ja liikkumisen ohjausta koskevat valtionavustustehtävät;- kulttuuria koskevien suunnitelmien ja kehittämistoimenpiteiden yhteensovittaminen osana maakuntastrategian ja -ohjelman sekä maakuntakaavoituksen toteuttamista;- vesien ja merensuojelu, vesien ja merenhoidon järjestäminen ja toteuttaminen sekä merialuesuunnittelu; sekä seuraavat tehtävät, jotka maakunta voi lisäksi hoitaa:- liikennepalveluiden maakunnallista kehittämistä ja järjestämistä sekä julkisen henkilöliikenteen suunnittelua ja järjestämistä samoin kuin sitä koskevia valtionavustustehtäviä, lukuun ottamatta toimintaa liikennekaaren IV osan 1 luvun 3 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen kunnallisten ja seudullisten viranomaisten toimialueella, näiden alueiden liikenteen suunnittelua ja järjestämistä, sekä raideliikennettä;- saariston yhteysalusliikenteen suunnittelua ja järjestämistä sekä sitä koskevia valtionavustustehtäviä. Edellä mainituilla tehtävillä on olennainen merkitys maakunnan maankäytön ja liikenteen yhteensovittamisen kannalta. Koska muutokset maakuntakaavoitusta ja liikennetehtäviä koskevaan erityislainsäädäntöön kuten maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999) sekä alueiden kehittämistä, rakennerahastotoiminnan hallinnointia koskevaan lakiin (7/2014) ja valmisteilla olevaan liikennekaareen eivät ole vielä tiedossa, on maakuntaudistuksen vaikutuksia vaikea arvioida alueiden käytön ja liikenteen suunnittelujärjestelmien toimivuuden näkökulmasta. Alueidenkäytön ja rakennustoimen osalta maakunnan tulevia tehtäviä sekä tehtävänjakoa maakunnan ja kuntien välillä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena. ELY-keskusten alueiden käytön ja rakennustoimen tehtävien siirtäminen maakuntiin vähentää viranomaistehtävien päällekkäisyyttä. Uudenmaan liikennejärjestelmäsuunnittelua koskevat tehtävät tulee koota maakuntaan. Nykyisin liikennejärjestelmäsuunnitelmien laatiminen on jaettu Uudellamaalla maakunnan liiton ja Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) kesken siten, että HSL laatii Helsingin seudun 14 kunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman. Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelu perustuu lakiin pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta (829/2009), jonka mukaan pääkaupunkiseudun kuntien on hoidettava yhteistoiminnassa kuntien aluetta koskeva liikennejärjestelmän suunnittelu. Laissa ei ole tarkemmin määriteltä, mitä liikennejärjestelmäsuunnittelu käsittää. Liikenneviraston määritelmän mukaan liikennejärjestelmäsuunnittelulla tarkoitetaan: "Suunnittelun lähtökohtina ovat yhtäältä liikennesektoria laajemmat kohdealueen kehittämistavoitteet ja toisaalta valtakunnalliset liikennepoliittiset tavoitteet ja reunaehdot. Liikennejärjestelmätyö on jatkuva prosessi, jolla eri toimijoiden yhteistyönä vaikutetaan koko liikennejärjestelmän kehittämiseen. Liikennejärjestelmän kehittäminen liittyy läheisesti maankäytön, asumisen, palvelujen ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten yhteensovittamiseen. Liikennejärjestelmätyö on edellytys maankäytön suunnittelulle. Samalla varmistetaan maaliikenteen runkoverkon pitkäjänteinen kehittäminen ja taloudellisten resurssien tehokas käyttö. Maankäytön ja liikenteen yhteensovittaminen on tärkeää seuduilla, joissa maankäytön kehitys on nopeaa. Keskeiset tavoitteet ovat kestävä yhdyskuntarakenne ja kilpailukykyinen joukkoliikenne." Liikennejärjestelmän suunnittelua koskevien tehtävien kokoaminen maakuntaan mahdollistaa toiminnallisesti Helsingin seutua laajemman työssäkäynti- ja asointialueen suunnittelun kokonaisuutena. Kun maankäytön ja liikenteen ratkaisut tehdään samassa organisaatiossa, vältetään tehtävien päällekkäisyys ja kansalliset ja kansainväliset liikenneyhteydet voidaan ottaa paremmin huomioon. HSL ja Hyvinkään kaupunki jatkavat lakiesityksen mukaan toimialueidensa toimivaltaisina joukkoliikenneviranomaisina, mitä liitto pitää kannatettavana ratkaisuna. Muulla Uudellamaalla toimivaltaisina joukkoliikenneviranomaisia on kaksi. Liikenne- ja viestintäministeriö (LVM) vastaa lähijunaliikenteen ja Uudenmaan ELY-keskus linja-autoliikenteen suunnittelutehtävistä. Eri joukkoliikennemuotojen toisistaan irrallinen suunnittelu ja päätöksenteko vaikeuttavat joukkoliikenteen järjestämistä kokonaisuutena ja joukkoliikennepalvelujen kytkemistä maankäytön suunnitteluun ja toteutukseen. Maakunnat, jotka vastaavat alueellisesta liikennejärjestelmä-suunnittelusta ja maakuntakaavoituksesta, ovat luontevin taho hoitamaan myös laajemman alueen joukkoliikennetehtäviä. Näin ollen Uudenmaan ELY-keskuksen ja LVM:n joukkoliikenteen suunnittelutehtävät sekä niihin liittyvä valtion rahoitus tulee siirtää maakuntaan. KANSAINVÄLISET TEHTÄVÄT: Lausuttavana olevassa olevassa lakiluonnoksessa kansainväliset asiat on linjattu maakuntien varsinaisista pakollisista tehtävistä kohtaan "voi halutessaan hoitaa". Tämä poikkeaa hallituksen aiemmista linjauksesta, jossa kansainväliset asiat määriteltiin maakuntien varsinaisiksi tehtäviksi. Kansainvälinen ja EU-tason toiminta on hyvin tärkeä osa alueiden

perustyötä, minkä vuoksi se tulee mielestämme määrittää yhdeksi uusien maakuntien perustehtäväksi ja sille pitää varmistaa riittävät resurssit maakunnan käytännön toiminnassa. Eurooppalainen yhteistyö on vahvasti alueiden välistä yhteistyötä, jolloin maakunta on luonteva ja merkittävä toimija EU-kentällä. Aktiivinen ja proaktiivinen EU-vaikuttaminen, edunvalvonta ja ennakointi, EAKR-ohjelmien sekä EU:n erillisohjelmien hyödyntäminen alueellisen kilpailukyvyyn vahvistamisessa, alueiden rajat ylittävässä yhteistyössä ja eurooppalaisessa aluepolitiikassa ovat luontaisia tehtäviä maakunnalle. Lisäksi arviolta noin 65-70% EU-lainsäädännöstä vaikuttaa välittömästi tai välillisesti alue- ja paikallistasolle. Myös älykäs erikoistuminen (S3) on keskeinen väline eurooppalaisessa aluekehittämisessä ja merkittävä maakuntien tehtävä myös tulevaisuudessa. Maakuntien tärkeä tehtävä on alueen kilpailukyvyyn ja elinvoimaisuuden lisääminen. Kilpailu maakuntien elinvoimaisuuden menestystekijöistä – investoinneista, osaavasta työvoimasta jne. käydään monilta osin jo nyt kansainvälisessä ympäristössä – EU:n sisämarkkinoilla ja globaalilla tasolla. Maakunnat ja niiden toimijat ovat monilta osin linkittyneitä kansainvälisiin arvoketjuihin ja niiden kriittiset menestystekijät ovat riippuvaisia kansainvälisestä toiminnasta. Koska kansainväliset ja EU- asiat eivät ole täysin identtisiä, Uudenmaan liitto näkee, että lakiluonnoksessa mainitaan maakuntien varsinaisiksi pakollisiksi tehtäviksi kansainvälisten tehtävien lisäksi myös EU-asioiden hoitaminen..

8. 6. Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

Vastaajien määrä: 1

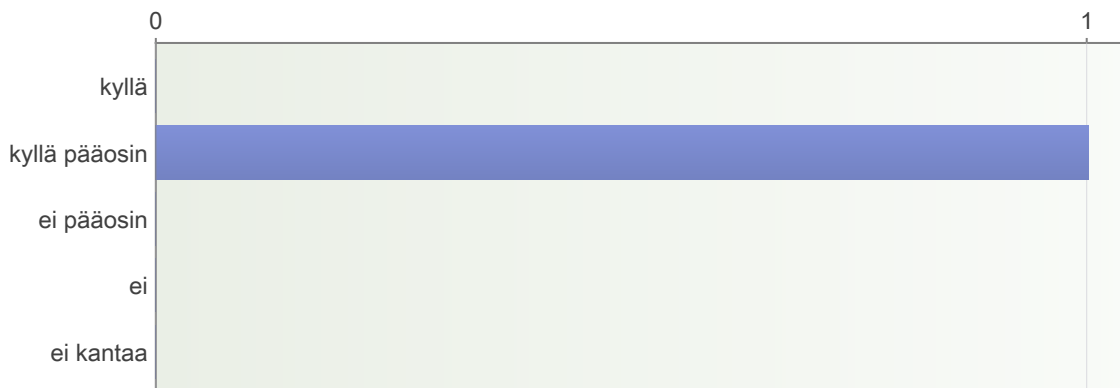

Avoimet vastaukset: kyllä

- Vuoden 2015 kuntalakiin sisältyy uudistetut säännökset kuntalaisten osallistumisoikeuksien vahvistamista. Vastaavat säännökset on kirjattu myös maakuntalakiluonnokseen, joka pitkälti pohjautuu uuteen kuntalakiin. Valtuusto vastaa osallistumisoikeuksen toteutumisesta. Niiden varmistamiseksi osallistumista koskevat säännökset tulee mm. kirjata maakunnan palvelulaitoksen hallintosäätöön sekä myös yksityisten palveluntuottajien kanssa tehtäviin sopimuksiin. Palveluntuottajien on puolestataan vastaavasti huolehdittava osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta onassa toiminnassaan. Säännösten tasolla lakiesitys antaa riittävät edellytykset asukkaiden osallistumisoikeuksien turvaamiseksi. Jatkovalmistelussa tulee kuitenkin ottaa huomioon palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen liittyvät erot. Lakiesityksen mukaan myös palveluntuottajat tulee velvoittaa mahdollistamaan asukkaiden osallistaminen.

9. 7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoinnin näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

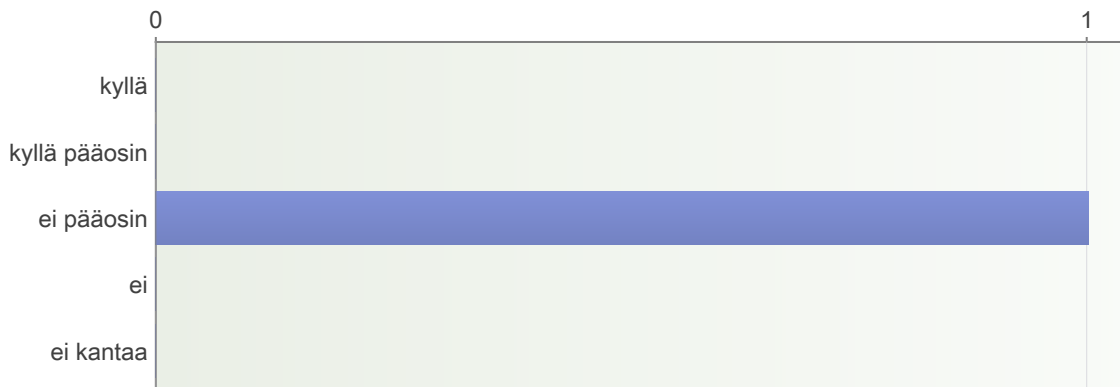

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Maakuntakonserni muodostaa monimutkaisen kokonaisuuden, jonka osa on maakunnan palvelulaitos, joka taas muodostaa oman laitospäätöksensä tytäryhteisöidensä kanssa. Palvelulaitoksella voi olla omia tytäryhtiöitä maakunnan oman tuotannon puitteissa (jotka eivät ole valinnanvapauden piirissä) tai sote –tuotantoyhtiöitä, jotka ovat laajan valinnanvapauden piirissä ja toimivat markkinoilla ja ovat siten yhtiöittämisvelvollisuuden alaisia. Ajatusmalli sisältää oman logikkaansa, mutta samalla siitä muodostuu monimutkainen kokonaisuus, joka ei ole helposti hallittavissa tai saatikka edes ymmärrettävissä varsinkaan tavallisen kansalaisen näkökulmasta. Maakuntavaltuuston, maakuntahallituksen ja palvelulaitoksen hallituksen keskinäinen asemointi jää lakiesityksessä epäselväksi ja voi käytännössä johtaa vaikeisiin toimivaltaristiriitihin. Erityisen haastellista on, että palvelulaitoksen toimintaa ohjaa sekä valtuusto suoraan päättämällä mm. palvelulaitoksen investointisuunnitelman ja tilinpäätöksen vahvistamisesta sekä osaltaan maakuntahallitus toteuttamansa omistaja-ohjauksen kautta. Lakiesityksessä mainitaan, että maakuntahallitus valmistelee valtuuston käsiteltäväksi tulevat asiat, mikä pitää sisällään myös palvelulaitosta koskevat valtuuston päätettäväksi tulevat asiat. Käytännössä kuitenkin palvelulaitoksen hallitus vastannee asioiden valmistelusta. Koska lakiesitys perustuu olennaisesti palvelulaitoksen kautta tapahtuvaan toimintaan, on laissa syytä olla asiasta tarkempi säännön ristiriitojen välttämiseksi. Asiaa ei ole suotavaa jättää pelkästään palvelulaitoksen hallintosäännön varaan. Maakunnan asema järjestäjänä ja palvelulaitoksen asema palveluiden tuottajana tulee kuvata mahdollisimman selkeästi erityisesti työnjaon ja vastuiden kannalta. Myös muutoksenhakuun on syytä kiinnittää huomiota jatkovalmistelussa. Lakiesityksen pohjalta jää epäselväksi, vastaako tai voiko palvelulaitos vastata myös muiden kuin pelastus- ja sote –tehtävien tuottamisesta vai toteuttaako niitä maakunta itse. Jos palvelulaitos vastaa myös muiden tehtävien tuottamisesta, tulee varmistaa se, etteivät muut tehtävät jää palvelulaitoksen pelastus – ja sote –tehtävien varjoon. Uudenmaan liitto näkee, että Uudellamaalla palvelujen tuotanto on mahdollista toteuttaa tuotantoalueiden puitteissa maakunnan väestömäärään sekä henkilöstön suuri määrä huomioon ottaen. Tuotantoalueisiin perustuva toiminta on perusteltua nimenomaan lähipalvelutason tuotannossa, joka on mahdollista toteuttaa esimerkiksi palvelulaitoksen tytäryhtiöiden kautta. Joidenkin vallitsevien näkemysten mukaan palvelulaitosta koskevat säännökset tulisi kokonaan poistaa maakuntalaista. Esimerkiksi kuntaliitto on lausunut seuraavasti: ”Maakuntalakiluonnoksen 9 luvun säännökset maakunnan palvelulaitoksesta tulee poistaa. Vaaleilla valitulla maakuntavaltuustolla tulee olla suorat vaikutusmahdollisuudet sen vastuulla olevien palveluiden strategisiin linjauksiin ja oman palvelutuotannon kokonaisuuteen.”

10. 8. Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Maakuntien rahoitusmalli perustuu lakiesityksen mukaan hyvin pitkälti valtionrahoitukseen. Maakunnat eivät voi tasapainottaa talouttaan oman verotusoikeuden tai pidempiaikaisen lainanoton kautta. Lisäksi ne eivät voi itsenäisesti myöskään päättää omista vähääkään merkittävimmistä investoinneistaan, vaan niitä säätelee valtion ohjaus ja viimekädessä valtioneuvoston harkintavalta. Maakuntien mahdollisuudet merkittävään omaan taloudelliseen päätöksentekoon ovat lakiesityksen perusteella varsin rajatut. Tästä syystä valtion rahoituksen myöntäminen maakunnille yleiskatteellisena on erittäin merkittävää ja siitä ei tule vastaisuudessa poiketa uudituksen toimeenpanon edetessä. Lisäksi on huomattava, että maakunnilla ei välttämättä ole taloudellisen jouston mahdollisuuksia valtion vuosittaisen määrärahaohjauksen puitteissa, jos niitä samanaikaisesti sitoo sote –palveluntuottajien kanssa solmitut pitkäaikaiset sopimukset. Uudistuksen mukainen verotulojen ja valtionosuusien siirto yhdistettynä merkittäviin kustannuseroihin johtaa suuriin muutoksiin kuntien taloudessa, jota on tarkoitus kompensoida kunnan peruspalvelujen valtionosuus- järjestelmää uudistamalla. Valtionosuusjärjestelmän muutoksen johdosta Uudellemaalle aiheutuva tulojen siirto muualla maahan ei saa kasvaa. Lisäksi valtionrahoituksen suunnitellussa määräystymisessä yhden prosentin osuus vieraskielisyyden perusteella on Uudenmaan näkökulmasta varsin matala ja siksi sen osuutta tulisi kasvattaa kahteen prosenttiin. Uudenmaan liitto näkee, että 18 maakuntaa on lukumääräisesti liikaa. Sen vastapainona on syytä olla lakiesityksen mukaiset lain tasoiset säännökset maakuntien alijäämän kattamisesta ja kriisimaakuntakriteereistä, jotta voidaan varmistaa, että kaikki maakunnat ovat toimintakykyisiä ja elinkelpoisia. Uudenmaan liiton näkemyksen mukaan arviointimenettely saattaa olla prosessina liian hidaskin. Maakuntien rahoituksen varmistamiseksi niillä tulisi olla valtiota ja kuntia vastaava riskiluokitus.

11. 9. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Vastaajien määrä: 1

- Maakuntien liitot: Vuoden 2015 uuden kuntalain viimeiset osat tulevat voimaan vuonna 2017 valittavan valtuuston toimikauden alusta 1.6. lukien, johon mennessä kuntayhtymien tulee saattaa perussopimuksensa ja hallintosääntönsä kuntalain mukaisiksi. Nyt lausunnoilla olevan lakiehdotuksen mukaan maakunnan liitot tullaan lakkauttamaan. Lakkauttamisen ajankohta ei käy selville lakiehdotuksesta, mutta se tapahtunee 1.1.2019 jälkeen, koska liittojen toiminta jatkunee edellisen vuoden loppuun. Jokatapauksessa lakkauttamisen johdosta ei ole asianmukaista käyttää uudistuksen toteuttamiseksi tarvittavia resursseja nykyisten maakunnan liittojen hallinnollisten dokumenttien muodolliseen päivittämiseen. Huomioon tulee ottaa, että perussopimuksen muutokset on hyväksyttävä jäsenkuntien valtuustoissa, mistä aiheutuu huomattava määrä ylimääräistä hallinnollista työtä sekä maakunnan liitossa että jäsenkunnissa. Täten Uudenmaan liitto esittää, että voimaanpanolaissa säädettäisiin, että lakkautettavissa kuntayhtymissä ei ole tarpeen saattaa hallintosääntöä ja perussopimusta vastamaan kuntalain säännöksiä.

Aluesuunnittelu: Helsingin seudulla maakuntakaavoituksen rinnalle seudulliseksi suunnitteluvälineeksi on muodostunut valtion ja Helsingin seudun kuntien väliseen maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimukseen (MAL) pohjautuva epävirallinen MAL-suunnittelu, jolla on vaikutuksia maankäytön, asumisen ja liikenteen seudullisiin ratkaisuihin. Maakuntakaavoituksesta vastaava Uudenmaan liitto ei ole ollut Helsingin seutua koskevan MAL-sopimuksen osapuolena. MAL-suunnittelu ei perustu maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen alueiden käytön suunnittelujärjestelmään, mikä on aiheuttanut epäselvyyttä maakuntakaavaan ja MAL-sopimukseen perustuvan suunnittelun välisistä suhteista ja niiden ohjausvaikutuksista yksityiskohtaisempaan maankäytön ja liikenteen suunnitteluun. Seudullisille sopimuksille on todennäköisesti tarvetta jatkossakin esimerkiksi riittävän asuntotuotannon edistämiseksi, mutta sopimusmenettelyn suhdetta maakuntakaavoitukseen tulisi täsmentää lainsäädännössä. Maankäyttö- ja rakennuslakia muuttamalla maakuntakaavoitusta voidaan kehittää vaikuttavamaksi välineeksi kaupunkiseutujen kestävyuden, toimivuuden ja kilpailukyvyyn edistämiseksi sekä maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamisessa.

12. 10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täytyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

- Valinnanvapautta koskevan lakiesityksen puuttuessa ei ole mahdollista arvioida, mitä käytännössä tarkoittaa palvelujen tuottaminen ”väestön tarpeet huomioiden lähellä asiakasta” ja mitä vastaavasti on ”palvelujen kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin” tai näiden määrittelyjen keskinäinen suhde. Periaatteessa palvelujen kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin tarkoittanee käytännössä sitä, että palveluja ei tuoteta lähellä asiakasta, koska ne on tehokkaampaa koota suurempiin kokonaisuuksiin ja siksi tuottaa ”kauempana asiakkaasta”. Kyseinen tilanne voi realisoitua Uudellamaallakin, koska 26 kunnan maakunta sisältää väkirikkaan pääkaupunkiseudun lisäksi myös harvemmin asuttuja alueita. Viime kädessä on kyse siitä, millä asteella palveluja on tarkoitus keskittää. Asia selvinnee myöhemmin valinnanvapautta koskevasta lakiesityksestä. Toisaalta keskeinen kysymys asiakkaan kannalta on palvelujen saavutettavuus. Digitalisaation mahdollistamat ratkaisut, etäpalvelut ja toisaalta asiakkaan luokse tulevat lähipalvelut ovat keinoja edistää palvelujen saavutettavuutta. Uudenmaan liitto painottaa lisäksi, että palvelujen tuottamisessa tulee ottaa huomioon ruotsin kielisten asiakkaiden oikeus saada palveluja omalla äidinkielellään.

13. 11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa.

Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?

Vastaajien määrä: 1

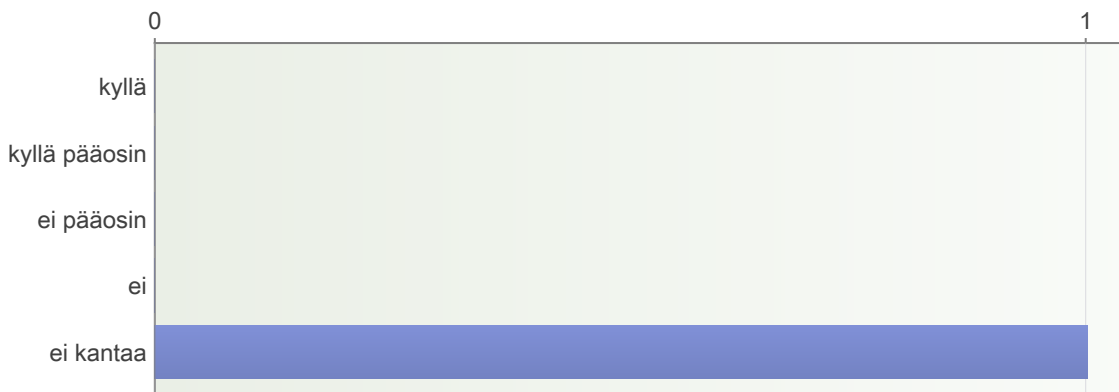
Avoimet vastaukset: kyllä

- Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain luonnoksen perusteella maa jaetaan viiteen yhteistyöalueeseen alueellista yhteensovittamista, kehittämistä ja yhteistyötä sekä hallintotehtäviä varten. Yhteistyöalueelle on laadittava siihen kuuluvien maakuntien välinen valtuustokauden kattava yhteistyösopimus. Mikäli tulevat yhteistyöalueet tulevat noudattamaan nykyisten ERVA –alueiden rajoja, on Uudellamaalla oman alueensa järjestämisvastuun lisäksi mahdollisesti järjestämisvastuu myös Kymenlaakson ja Etelä –Karjalan osalta. Tätä taustaa vasten uudistusta tuleekin arvioida tältä osin omaa maakuntaa laajemmalla tasolla yhteistyöalueen käsittävänä kokonaisuutena. Yhteistyösopimukseen perustuen maakuntien on sovittava erittäin merkittävistä tehtävistä (10 kappaletta) mm. palvelujen integraatiosta, saatavuudesta ja varmistamisesta, maakuntien välisestä työnjaosta, ensihoidon yhteensovittamisesta, merkittävistä investointisuunnitelmista sekä koulutus- ja kehittämis-yhteistyöstä. Koska kyseessä ovat toiminnan sisällön kannalta näin keskeiset tehtävät, on solmittavan yhteistyösopimuksen syytä olla kaikkia osallistuvia maakuntia sitova. Tästä syystä sopimista ei myöskään voi jättää pelkän vapaaehtoisuuden varaan. Sopimuksen sitovuus, sen toteutumisen seurannan ja arvioinnin ohella tuo toimintaan tarpeellista järkevyyttä. Yhteistyösopimus on hyväksyttävä kunkin maakunnan maakuntavaltuustossa. Sopimus saa siten koko yhteistyöalueen kattavan mandaatin, joka osaltaan tukee sen

käytännön toimeenpanoa. Varsin kannatettavana on pidettävä säännöstä valtioneuvoston toimivallasta päättää yhteistyösopimuksesta, jos maakunnat eivät pääse sopimukseen asiasta. Säännös toimii sopimisen edistymisen kannustimena ja viimekädessä ”perälautana” sopimuksen syntymisen varmistamiseksi.

14. 12. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on valmistaa palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?

Vastaajien määrä: 1

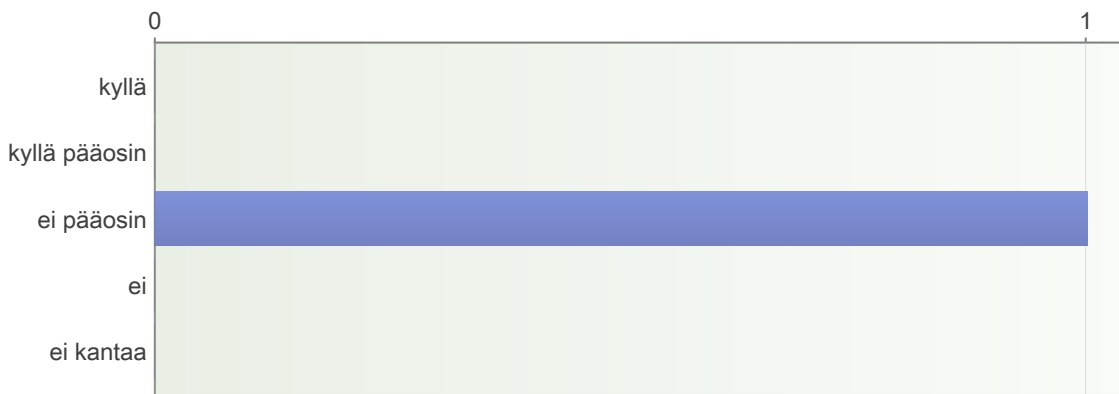

Avoimet vastaukset: ei kantaa

- Maakuntien toteuttamassa palveluiden tuotantoa koskevassa ohjauksessa siirrytään perinteisestä hallinnollisesta ohjauksesta omistajaohjaukseen, sopimusohjaukseen ja markkinaohjaukseen. Integraation toteuttaminen tällaisessa kokonaisuudessa on erittäin vaikeaa ja hallinnollisesti työlästä. Jos maakunnasta ei löydy riittävän hyvää järjestämisosaamista, niin uhkana on, että integraatio ei toteudu uudistuksen tavoitteen edellyttämällä tavalla.

15. 13. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveystaloudessa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Sote – ja maakuntauudistuksen ensimmäisessä vaiheessa ei ole tulossa maakuntien omaa verotusoikeutta, vaan palvelu ja muut tarvittavat toiminnot rahoitetaan hyvin pitkälti valtion rahoituksella. Tästä näkökulmasta on ymmärrettävää, että valtio ohjaa toimintaa ja erityisesti uudistuksen toimeenpanon käynnistämiseksi valtion ohjaukselle voi olla käytännön tarve pienemmissä maakunnissa. Valtion ohjauksen tulisi kuitenkin tapahtua vain strategisella tasolla. Muussa tapauksessa maakuntien itsehallinto rajoittuu liiaksi. Lakiluonnokseen sisältyy kuitenkin myös erittäin paljon muita säännöksiä, joissa sosiaali- ja terveysministeriöllä on merkittävä rooli ja osa tehtävistä on operatiivisia kuten ohjeiden antaminen maakunnille niiden omavalvontaohjelmien laatimiseksi. Sote –järjestämislakiesityksessä valtiolle on varattu mahdollisuus puuttua maakuntien väliseen yhteistyösopimukseen mm. jos maakuntien asukkaiden yhdenvertaisuus ja palvelujen saatavuus ja saavutettavuus sekä laatu, vaikuttavuus, ja tuottavuus vaarantuvat yhteistyöalueella. Siinä tapauksessa valtioneuvosto voi päättää yhteistyösopimukseen tarvittavista tarkennuksista. Sama koskee tilanteita, joissa maakunnat eivät pääse keskenään sopimukseen yhteistyösopimuksesta. Kyseessä ovat todennäköisesti poikkeustilanteet ja mainittuihin säännöksiin turvautuminen ei todennäköisesti nouse käytännössä usein esiin. Säännökset toimivat enemmänkin turvaavana ”perälautana”. Toisaalta ne mahdollistavat sen, että valtioneuvosto voi ohittaa suorilla vaaleille valittujen valtuustojen tahdon, jos se puuttuu jo solmittuihin valtuustojen hyväksymiin yhteistyösopimuksiin. Tästä syystä valtion ohjaus on perusteltua vain tilanteissa, joissa yhteistyöalueen maakunnat eivät pääse yksimielisyyteen yhteistyösopimuksesta esimerkiksi siihen sisältyvän maakuntien välisen työnjaon osalta. Suorilla vaaleilla valittavalla maakuntavaltuustolla tulee olla kaikessa suhteessa suorat vaikutusmahdollisuudet tehtäviin strategisiin linjauksiin sekä maakunnan palveluntuotantoon.

16. 14. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Palvelujen järjestämisen ja tuottamisen erottaminen on keskeinen elementti lakiluonnoksessa, johon liittyy myös se, että maakunnan palvelulaitoksen toiminnasta vastaa ammattilaisista koostuva hallitus. Palvelujen tuottamisen ja järjestämisen erottaminen jättää sinänsä maakunnalle mahdollisuudet päättää palvelujen tuottamisesta haluamallaan tavalla. Toisaalta on syytä tiedostaa, että osa kunnista kuten Espoo on jo purkanut oman tilaaja-tuottaja –mallinsa saatujen kokemusten perusteella. Toisaalta se johtaa erittäin monimutkaiseen ohjausjärjestelmään, jossa on useita erityyppisiä palveluntuottajia kuten palvelulaitos itse, sen tytäryhtiöt, joita voi olla sekä julkisia palvelutehtäviä täyttäviä että markkinoilla kilpailevia. Lisäksi tulevat yksityisen puolen toimijat, joita voi niitäkin olla usemmassa juridisessa muodossa osakeyhtiöinä, säätiöinä ja yhdistyksinä. Maakunnan tulisi voida rakentaa saumattomia palveluketjua ja sen lisäksi johtaa näin muodostuvaa sirpaleista kokonaisuutta. Käytännössä riskinä on, että toimintaa johdetaan tuotannon ehdoilla, jos maakunnan toteuttama johtaminen ei toimi. Myös muutoin riskienhallinnan näkökulmasta palvelulaitos on kokonaan uudenlainen organisaatorakennelma, joten siitä tulisi olla riittävät säännökset mm. toimielinten toimivallasta lain tasolla. Nyt keskeiset säännökset on tarkoitus jättää maakunnan ja palvelulaitoksen hallintosääntöjen varaan. Maakunnan asema järjestäjänä ja palvelulaitoksen asema palveluiden tuottajana tulee kuvata mahdollisimman selkeästi erityisesti työnjaon ja vastuiden kannalta. Myös muutoksenhakuun on syytä kiinnittää huomiota jatkovalmistelussa. Kunnille tulee turvata mahdollisuus toimia palveluntuottajina omistamisensa tuotantoyhtiöiden kautta.

17. 15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevissa säännöksissä tarkoitetun laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Palvelutuottajien yhdenvertainen kohtelu siitä riippumatta, ovatko ne julkisia vai yksityisiä toimijoita, on yksi sote-uudistuksen periaatteellisia linjauksia. Tällöin on loogista, jos maakunta muiden tehtäviensä lisäksi tuottaa palveluita myös markkinoilla vapaan kilpailun piirissä tai laajan valinnanvapauden puitteissa, tulee se toteuttaa yhtiömuodossa tasavertaisen kilpailun varmistamiseksi. Kunnissa sovelletaan jo tälläkin hetkellä kilpailuneutraaliteettisääntöä. Yhdenvertaisuuden periaatteen mukaisesti myös kunnilla tulee olla mahdollisuus perustaa omistamiaan yhtiöitä palveluntuottamista varten oli sitten kyse yleisestä markkinoilla toimimisesta tai palvelujen tarjoamisesta laajan valinnanvapauden puitteissa. Samaan lopputulokseen tullaan, jos asiaa tarkastellaan kunnallisen itsehallinnon ja kuntien yleisen toimialan näkökulmasta. Täten on vaikea nähdä, että kunnille asetetaan kielto toimia jollakin toimialalla, jos ne muutoin täyttävät vaadittavat edellykset. Yhtiöittäminen edellyttää sekä maakunnalta että sen palvelulaitokselta mm. erittäin vahvaa johtamis-, ohjaus- ja seurantajärjestelmää ja siihen liittyvää osaamista. Esityksen pohjalta toiminta onkin siirtymässä sopimusohjauksen suuntaan ottaen huomioon palveluntuottajien kanssa laadittavat sopimukset, mikä puolestaan edellyttää markkinatuntemusta. Korkean tason osaamista tarvitaan myös palvelukokonaisuuksien rakentamisessa erityisesti, koska palveluntuottajia tulee olemaan lukuisa joukko erityisesti Uudellamaalla. Keskeistä on tuotannon järjestämisen lisäksi, että maakunta pystyy ja kykenee hyödyntämään sille kuuluvaa poliittista ohjausta palvelulaitoskonsernin suhteen, jotta käytännössä ei käy niin, että palveluja tuotetaan tuotannon tarpeiden ehdoilla. Asiakasnäkökulmaa on pidettävä yllä jatkuvasti.

18. 16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Vastaaajien määrä: 1

- Ei vastata.

19. 17. Kysymys vain kunnille: Voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaanpanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?

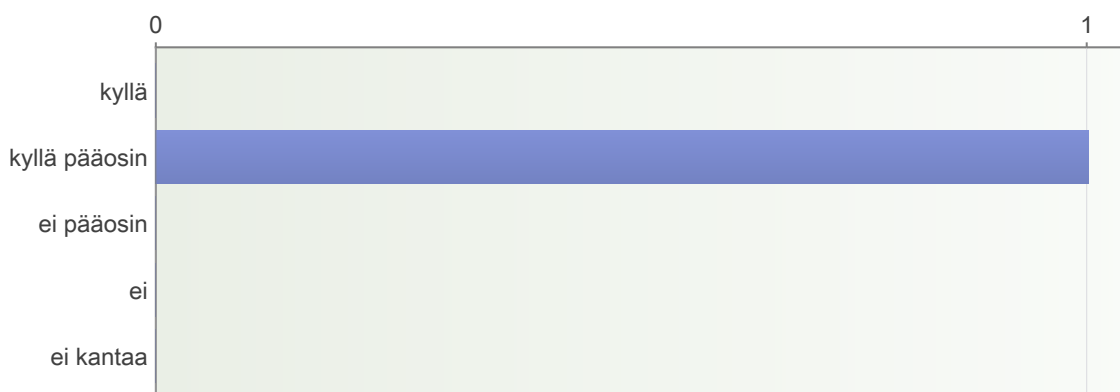
Ei vastauksia.

20. 18. Kysymys vain kunnille: Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen ei, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön)

Ei vastauksia.

21. 19. Väliaikaishallinnosta sekä väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaantulolain 2 luvussa. Onko väliaikaishallinnosta säädetty riittävällä tavalla?

Vastaajien määrä: 1

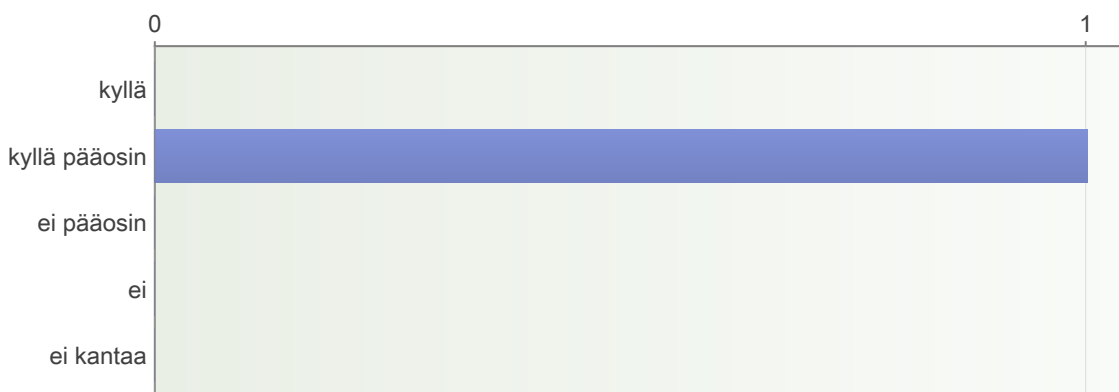
Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Maakuntalain ja sosiaali- ja terveydenhuollosta annetun lain voimaantulolain luonnoksen mukaan väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävänä on johtaa maakunnan toiminnan ja hallinnon valmistelua ja käyttää sitä koskevaa päätösvaltaa tulevan uusimuotoisen maakuntavaltuuston toimikauden alkuun saakka vuoden 2018 maaliskuulle. Nykymuotoisille maakunnan liitoille on annettu merkittävä tehtävä sekä johtaa 1.7.2017 toimintansa aloittavan väliaikaisen valmistelutoimielimen nimeämiseksi käytäviä sopimusneuvotteluja sidosryhmien kanssa että sen jälkeen asettaa väliaikaisen valmistelutoimielimen neuvottelussa sovitun mukaisesti. Uudenmaan liitto pitää tehtävää erittäin merkittävänä. Tarvittaessa valtioneuvosto asettaa toimielimen, jos alueella ei päästä asiasta sopuun 1.9.2017 mennessä (kahden kuukauden kuluttua lain voimaantulosta 1.7.). Valmistelutoimielimen oman organisoitumisen kannalta positiivista on, ettei sille ole säädetty tiukkaa organisaatioita eikä sen jäsenten lukumäärää ole rajattu. Näin kuhunkin maakuntaan voidaan luoda sinne parhaiten soveltuva toimintamalli. Kannatettavaa on samalla perusteella myöskin se, ettei lain 7 §:ssä mainittu tehtäväluettelo ole tyhjentävä. Edelleen sama koskee säännöstä siitä, ettei valmistelutoimielimen tulisi ottaa hoitaakseen sellaisia tehtäviä, jotka edellyttävät tarkoituksenmukaisuusharkintaa tai poliittista arviointia taikka joiden vaikutukset olisivat maakunnan kannalta merkittäviä ja pitkävaikutteisia, mikä on toteutettu toimivaltaa rajoittamalla suhteessa rekrytointeihin ja muihin sopimuksiin. Riittävästi on säädetty myös muiden viranomaisten velvollisuudesta antaa virka-apua, tietojensaantioikeudesta sekä toimielimen toiminnan rahoittamisesta. Sama koskee maakuntavaaleja ja maakunnan järjestäytymistä. Valmistelutoimielimen tehtävät ovat luonteeltaan lähinnä hallinnollisoperatiivisia ja ilmeisesti tästä ja toimikauden suhteellisesta lyhydestä johtuen valmistelutoimielimelle ei ole säädetty poliittista ohjausta. Käytännössä valmistelutoimielin saanee poliittista ohjausta vuoden 2017 kuntavaaleissa valittavilta vanhamuotoisilta toimielimiltä, vaikka se ei lain kirjaimen perustuisikaan. Toiminnan riittävän joustava säätely nyt esitetyn mukaisesti mahdollistaa kullekin maakunnalle soveltuvan toimintamallin ja organisoitumisen rakentamisen ottaen huomioon väliaikaisen valmistelutoimielimen toimikauden lyhyden. Toisaalta voimaantulolaissa ei kuitenkaan ole menettelysäännöksiä siitä, miten väliaikainen valmistelutoimielin käytännössä toimii ja esimerkiksi säännös toimielimen esittelijästä puuttuu kokonaan. Ilmeisesti tarkoitus on, että asiasta sovitaan kussakin maakunnassa erikseen. Siihen sisältyy riski siitä, että toimielimen arvokasta työaikaa joudutaan käyttämään

menettelytapoja koskeviin keskusteluihin. Muutoin kokonaisuutena katsoen väliaikaishallinnosta on säädetty riittävällä tavalla voimaanpanolain 2 luvun nojalla. Nykyisten maakunnan liittojen osalta on syytä lisäksi mainita seuraavaa: Vuoden 2015 uuden kuntalain viimeiset osat tulevat voimaan vuonna 2017 valittavan valtuuston toimikauden alusta 1.6. lukien, johon mennessä kuntayhtymien tulee saattaa perussopimuksensa ja hallintosäätönsä kuntalain mukaisiksi. Nyt lausunnoilla olevan lakiehdotuksen mukaan maakunnan liitot tullaan lakkauttamaan. Lakkauttamisen ajankohta ei käy selville lakiehdotuksesta, mutta se tapahtunee 1.1.2019 jälkeen, koska liittojen toiminta jatkunee edellisen vuoden loppuun. Jokatapauksessa lakkauttamisen johdosta ei ole asianmukaista käyttää uudistuksen toteuttamiseksi tarvittavia resursseja nykyisten maakunnan liittojen hallinnollisten dokumenttien muodolliseen päivittämiseen. Huomioon tulee ottaa, että perussopimuksen muutokset on hyväksyttävä jäsenkuntien valtuustoissa, mistä aiheutuu huomattava määrä ylimääräistä hallinnollista työtä sekä maakunnan liitossa että jäsenkunnissa. Täten Uudenmaan liitto esittää, että voimaanpanolaissa säädettäisiin, että lakkautettavissa kuntayhtymissä ei ole tarpeen saattaa hallintosäätöä ja perussopimusta vastamaan kuntalain säännöksiä.

22. 20. Voimaanpanolain 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiassa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

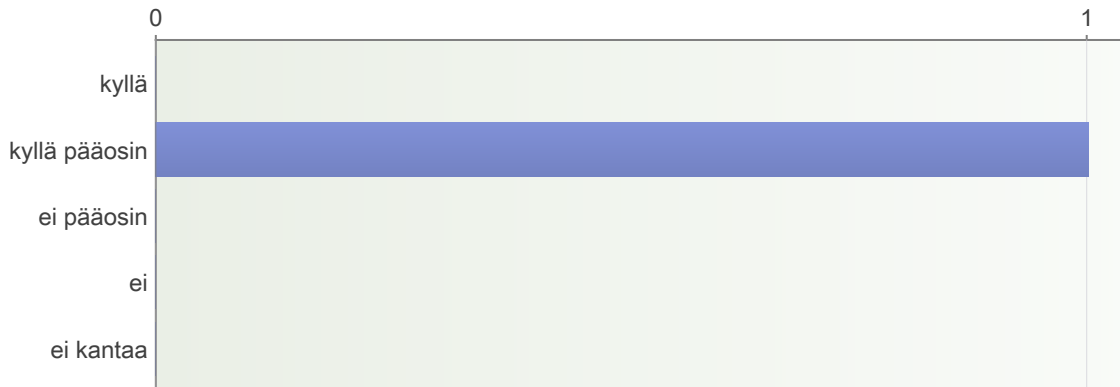

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Henkilöstön aseman näkökulmasta siirtyminen maakuntiin, niiden palvelulaitoksiin tai maakuntien omistamiin yhtiöihin liikkeenluovutuksen periaatteen mukaan on selkeä ja tarkoituksenmukainen. Siirtyvä henkilöstö on luonnoksessa rajattu lakkautettavien kuntayhtymien palveluksessa työskentelevään henkilöstöön, kuntien sosiaali- ja terveyspalveluja tuottavien yksiköiden ja laitosten henkilöstöön, sekä siihen kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotannon tukipalveluhenkilöstöön, joiden tosiasiallisista työtehtävistä vähintään puolet ovat näitä tukitehtäviä. Maakunnille siirtyy kuitenkin myös muita tehtäviä kunnilta ja valtiolta. Henkilöstön aseman kannalta voisi olla tarkoituksenmukaista joko tarkistaa rajauksen kattavuutta tai korvata em. kohdat periaatteella, jonka mukaan henkilöstö siirtyy uusiin organisaatioihin tehtäviensä mukana. Tämä helpottaisi myös työnantajanäkökulmasta (lähettävät ja vastaanottavat työnantajat) muutoksen hallittua toteuttamista, henkilöstösuunnittelua ja tehtäväjärjestelyjä sekä palvelukyvyyn turvaamista muutostilanteessa.

23. 21. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan lakisääteisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Uudenmaan liiton omalta osalta ratkaisu on hyväksyttävä, sillä voimaanpanolain luonnoksen mukaan liitto siirtyy varoineen, velkoineen ja muine sitoumuksiineen suoraan maakuntaan yleisseuraannon nojalla. Lakiluonnoksesta ei kuitenkaan käy suoraan ilmi tuleeko maakunnan liitot purkaa perussopimustensa määrittämällä tavalla. Lähtökohtana ilmeisesti on, että nykyinen maakunnan liitto jatkaa toimintaansa 31.12.2018 saakka, joka jälkeen purkaminen voidaan suorittaa. Kuntien osalta Uudenmaan liitto näkee, ettei niille saa jäädä kohtuuttoman suuria riskejä sote –kiinteistöomaisuudesta. Taloudelliset riskit olisi syytä hajauttaa valtion, maakunnan ja kuntien vastuulle ja kohdentaa sille taholle, jolla paras kyky ottaa riskit kantaakseen. Kiinteistöjen vuokrasopimusten tulisi olla lakiluonnoksessa esitettyjä (3 vuotta + 1 vuosi) pidempiä, jotta kunnille jää aikaa varautua kiinteistöjen tulevan käytön valmisteluun. Lisäksi kunnille ei saa aiheutua ylimääräisiä yllätyksellisiä verokustannuksia esimerkiksi arvonlisäveroseuraamusten muodossa. Verotuksen vaikutuksen on syytä ottaa huomioon kaikissa tehtävissä laskelmissa. Kunnat voivat nähdä kuntayhtymien (lähinnä sairaanhoito- ja erityishuoltopiirit) omaisuuden vastikkeettoman siirtymisen maakunnan haltuun epäoikeudenmukaisena ja kestäättömänä, koska kunnat ovat ne pitkällä aikavälillä rahoittaneet. Kunnille ei myöskään voi jäädä vastuuta kuntayhtymien omaisuudesta johtuvista veloista varsinkaan, jos ne eivät saa omaisuudestaan käypään arvoon perustuvaa korvausta. Kuntien näkökulmasta ns. laaja jakautumismalli on kannatettava. Siinä kaikki toimintaan tarvittava omaisuus siirtyy maakunnalle, jonka johdosta ei esimerkiksi synny tarvetta kunnan toimimiselle vuokranantajana. Muussa tapauksessa kunta toimi vain vuokranantajana maakunnalle ilman, että kunnalla olisi mitään siihen liittyvää omaa tuotantotoimintaa. Jos maakunnat siirtävät niille kuntayhtymiltä siirtyneitä kiinteistöjä tai muuta maamaisuutta edelleen valtakunnalliselle toimitilapalvelukeskukselle, merkitsee se huomattavaa varallisuuden siirtoa muualle Suomeen, koska merkittävä osa omaisuudesta sijaitsee Uudellamaalla. Edelleensiiro tarkoittaisi Uudellamaalla olevan omaisuuden siirtämistä kaikkien maakuntien käyttöön osana maakuntien yhteisesti omistamaa palvelukeskusta. Omistukset tulee säilyttää edelleen Uudellamaalla ja omistusmuutosten sijaan tulee käyttää vuokraamista. Omaisuusjärjestelyihin liittyvät kysymykset ovat kuntien kannalta erittäin tärkeitä, jotta ne saadaan onnistuneesti ratkaistua ja kunnat voivat keskittyä täysimääräisesti tulevaisuutensa rakentamiseen.

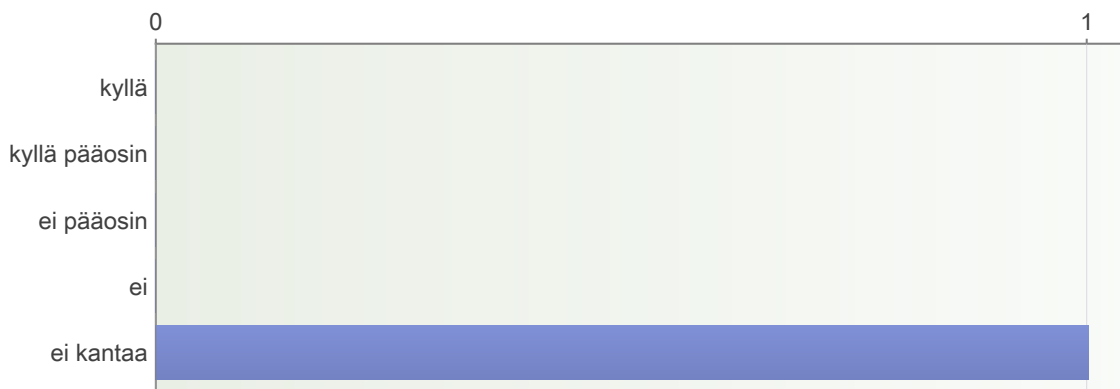
24. 22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen ei tai ei pääosin, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?

Vastaajien määrä: 1

- Ei vastata.

25. 23. Voimaanpanolain 41 §:ssa säädettäisiin kunnan tuloveroprosentista vuosina 2019 – 2021. Pidätkö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

- Ei vastata.

26. 24. Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

- Ei vastata.

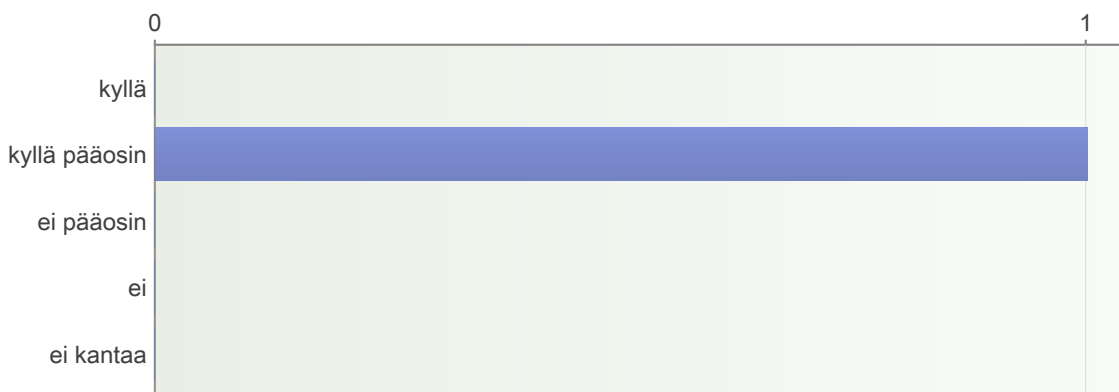
27. 25. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Vastaajien määrä: 1

- Ei vastata.

28. 26. Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Maakuntien suunniteltu itsehallinto ei täytä itsehallinnon perinteisiä tunnusmerkkejä, koska niiden taloudellinen ja sisällöllinen oma päätäntävalta on lakiesityksessä rajattu sekä valtion rahoituksen että valtion ohjauksen kautta koskien erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä. Maakunnalle tulisi myöntää valtion lainaa tai takausta vain lyhytaikaisesti maksuvaikeusongelmien tai käyttöpääoman kattamiseksi. Pitkäaikaisissa taloudellissa vaikeuksissa olevien maakuntien arviointimenettely tulee käynnistää heti sotejärjestämislain 20 § mukaisesti, eikä valtionavustus voi olla mahdollinen kuin arviointimenettelyn aikana palvelujen turvaamista varten.

29. 27. Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §).

Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

Vastaajien määrä: 1

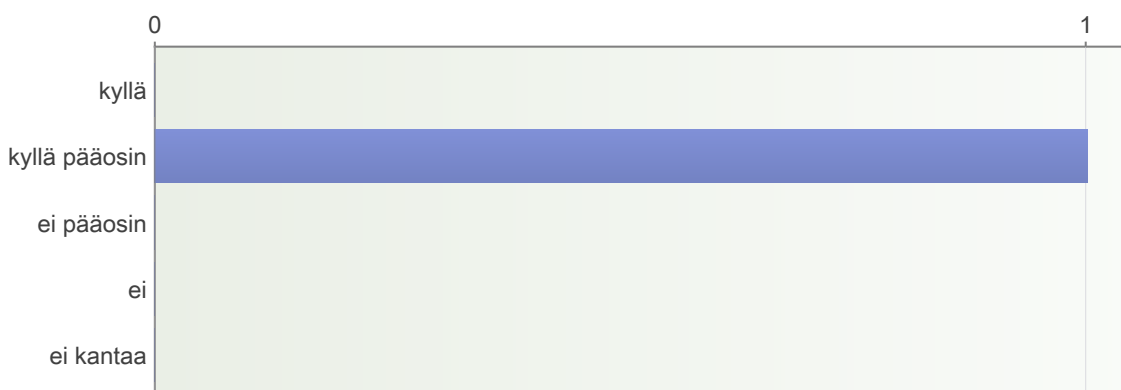

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Maakuntien rahoitusmalli perustuu lakiesityksen mukaan hyvin pitkälti valtionrahoitukseen. Maakunnat eivät voi tasapainottaa talouttaan oman verotusoikeuden tai pidempiaikaisen lainanoton kautta. Lisäksi ne eivät voi itsenäisesti myöskään päättää omista merkittävimmistä investoinneistaan, vaan niitä säätelee valtion ohjaus ja viimekädessä valtioneuvoston harkintavalta. Koska maakuntien mahdollisuudet päättää taloutensa perusteista ovat rajatut, jää epäselväksi miten ne voivat vastata lakisääteisiin palveluvelvoitteisiinsa ja niiden asiakastarpeesta johtuviin muutoksiin. Lakiesityksen mukainen rahoitusmalli ei saa lisätä tulonsiirtoja Uudeltamaalta muualle maahan. Mikäli käytettävissä oleva rahoitus ei riitä jonkin maakunnan palvelujen toteuttamiseen, on otettava käyttöön maakuntalakiin sisältyvät maakuntien alijäämän kattamisvelvoitteet ja maakuntien arviointimenettelyn kriteerit. Maakuntien rahoitusjärjestelmän todellinen toimivuus tulee selviämään vasta aikanaan valinnanvapausmallin käyttöönottamisen ja monikanavarahoituksen purkamisen jälkeen. Alueellisten tulo- ja varallisuuserojen kaventaminen ei ole uudistuksen tavoitteita.

30. 28. Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Tarvelähtöinen ajattelumalli on sinänsä maakuntien rahoituksen osalta perusteltu. Uudenmaan osalta tarvekertoimen soveltuvuutta alueen olosuhteisiin tulee tarkentaa ottaen huomioon ulkomaalaistaustaisten

henkilöiden suuri määrä Uudellamaalla ja erityisesti pääkaupunkiseudulla. Lakiesityksen mukaiset painokertoimet johtavat valtionvarainministeriön tekemien koelaskelmien perusteella tilanteeseen, jossa tulevalla Uudenmaan maakunnalla olisi käytettävissään 150 miljoonaa euroa. vähemmän rahoitusta kuin mitä kunnat tällä hetkellä rahoittavat vastaavia palveluja. Asukaskohtaisesti laskettuna kyseinen muutos johtaisi rahoituksen huomattavaan heikkenemiseen. Epäselväksi jää, johtaisiko se vastaavansuuruiseen tulonsiirtoon muualle maahan. Sote- ja maakuntauudistuksen tavoitteena ei ole suorittaa tulonsiirtoja maakuntien välillä.

31. 29. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27 – 28 §) riittävä?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

- Ei vastata.

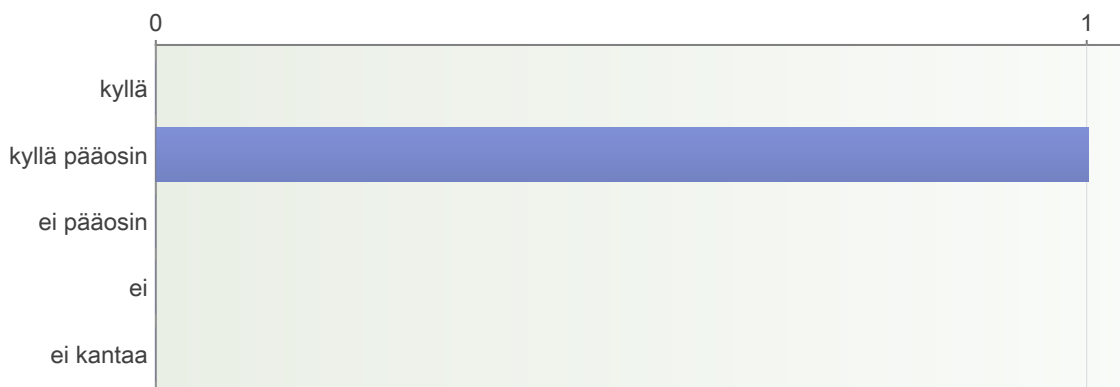
32. 30. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Vastaajien määrä: 1

- Maakuntien rahoitusmalliin tulisi sisältyä riittävä tuottavuuden parantamiseen kannustava elementti. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi suunniteltu ns. hyte –kerroin on yhden prosentin suuruisena varsin pieni, eikä sisällä todellista kannustavaa vaikutusta. Hyte- kertoimelle tulee luoda selkeät mittarit. Rahoituksessa tulee ottaa huomioon Uudenmaan ja erityisesti pääkaupunkiseudun muuta maata suurempi resurssitarve suuren maahanmuuttajien määrän perusteella, mistä puolestaan aiheutuu paineita työllisyys- ja kotoutumispalveluille.

33. 31. Pidätekö esitettyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena?
(erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Maakuntien osalta esitys maakuntajaon muuttamisesta on tarkoituksenmukainen. Merkittävää on, että arviointimenettelyssä olevan maakunnan yhdistämisestä toiseen maakuntaan voidaan päättää ilman arvioitavan maakunnan valtuuston suostumusta. Kuntien maakuntasiirtojen osalta puolestaan tulee säätää ottaen huomioon kunnallinen itsehallinto, että kunnan siirtäminen toiseen maakuntaan on hyväksyttävä kyseisen kunnan valtuustossa. Lisäksi tulee laatia säännös sitä tilannetta varten, että kyseessä on taloudellisissa vaikeuksissa oleva kriisikunta.

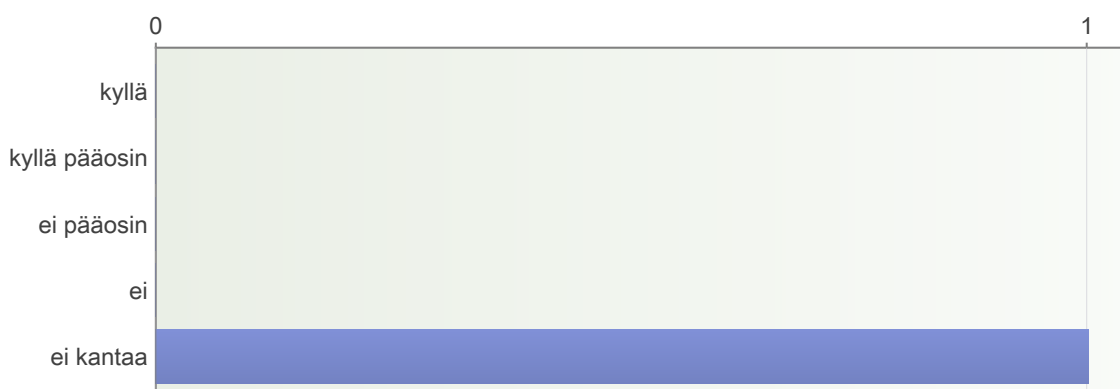
34. 32. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista.

Vastaajien määrä: 1

- Ei vastata.

35. 33. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 24 §, 27§ 27 b§ ja 55§)?

Vastaajien määrä: 1

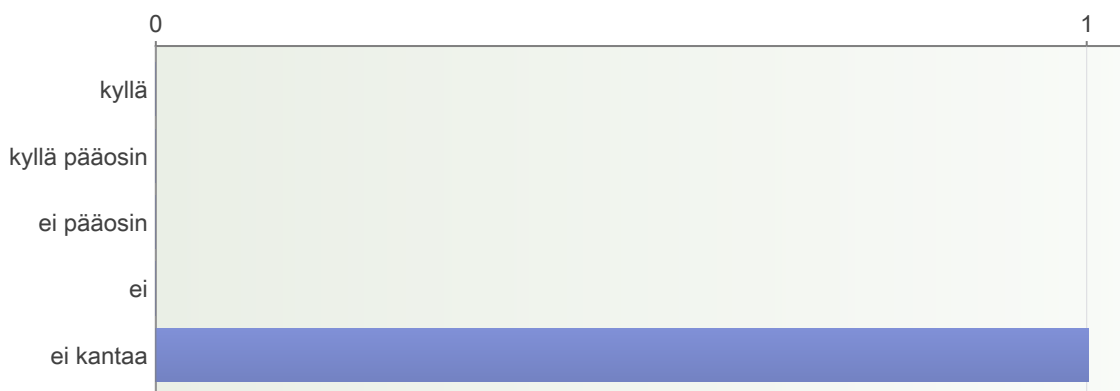

Avoimet vastaukset: ei kantaa

- Ei vastata.

36. 34. Ovatko valtionosuuskriteerit (ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -kriteeri) sekä niiden painotukset perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 3 §)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

- Ei vastata.

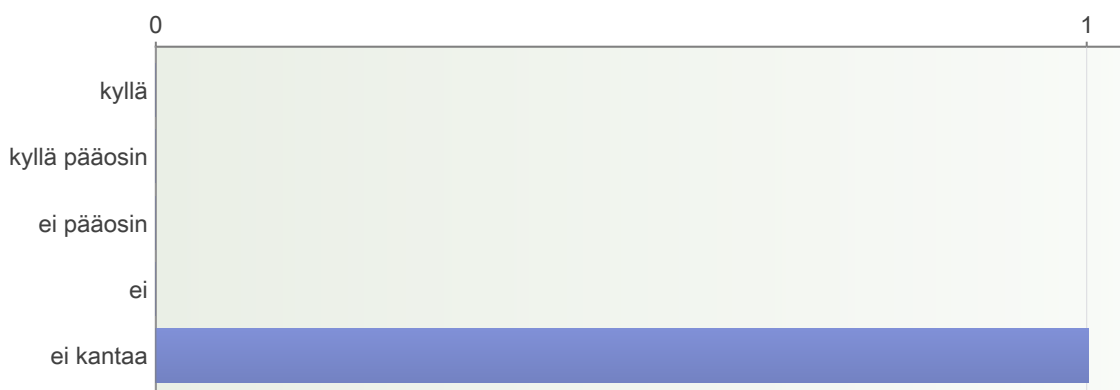
37. 35. Vapaamuotoiset huomiot hallituksen esityksen valtionosuuskokonaisuudesta.

Vastaajien määrä: 1

- Ei vastata.

38. 36. Pidätekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä valtion verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

- Sote- ja maakuntauudistuksen keskeisenä edellytyksenä on ollut, ettei ansiotuloverotuksen kokonaisveroaste nouse ja työn verotus kiristy.

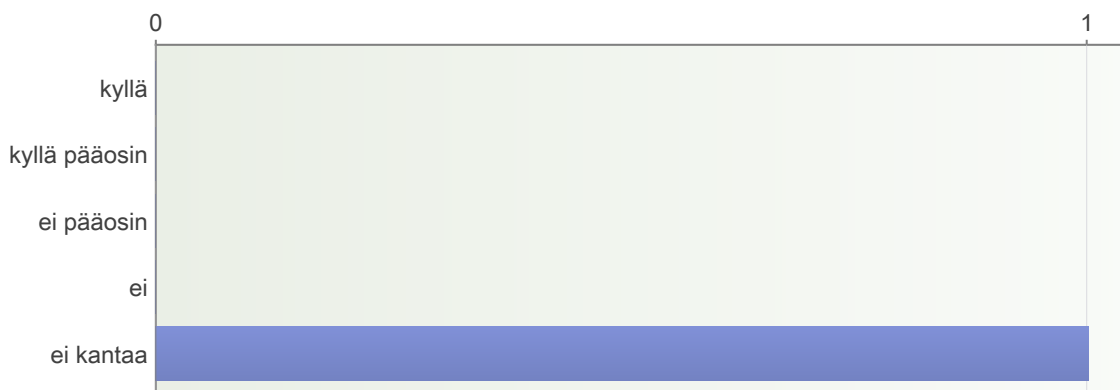
39. 37. Vapamuotoiset huomiot verolaeista.

Vastaajien määrä: 1

- Ei vastata.

40. 38. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

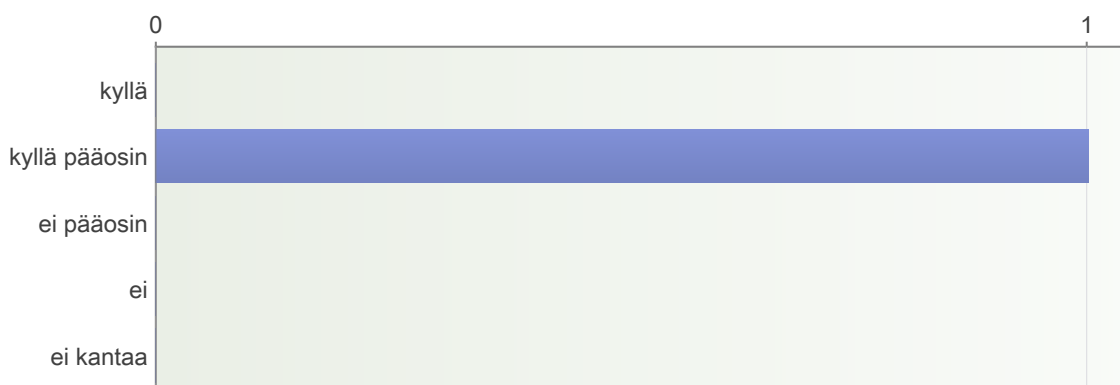

Avoimet vastaukset: ei kantaa

- Ei vastata.

41. 39. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Maakunnan tulee vastata sille siirtyvän henkilöstön eläkevastuista, eikä niitä ole mahdollista jättää kunnille. Kuntien elämaksut eivät myöskään saa kasvaa muutoksen johdosta.

42. 40. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Vastaajien määrä: 1

- Ei vastata.

43. 41. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Voimaanpanolain nojalla maakunnan liitot mukaan lukien Uudenmaan liitto tullaan lakkauttamaan ja niiden oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät yleisseuraantona tuleville maakunnille per 1.1.2019.

Vuoden 2015 uuden kuntalain viimeiset osat tulevat voimaan vuonna 2017 valittavan valtuuston toimikauden alusta 1.6. lukien, johon mennessä kuntayhtymien tulee saattaa perussopimuksensa ja hallintosääntönsä kuntalain mukaisiksi. Nyt lausunnoilla olevan lakiehdotuksen mukaan maakunnan liitot tullaan lakkauttamaan. Lakkauttamisen ajankohta ei käy selville lakiehdotuksesta, mutta se tapahtunee 1.1.2019 jälkeen, koska liittojen toiminta jatkunee edellisen vuoden loppuun. Jokatapauksessa lakkauttamisen johdosta ei ole asianmukaista käyttää uudistuksen toteuttamiseksi tarvittavia resursseja nykyisten maakunnan liittojen hallinnollisten dokumenttien muodolliseen päivittämiseen. Huomioon tulee ottaa, että perussopimuksen muutokset on hyväksyttävä jäsenkuntien valtuustoissa, mistä aiheutuu huomattava määrä ylimääräistä hallinnollista työtä sekä maakunnan liitossa että jäsenkunnissa. Täten Uudenmaan liitto esittää, että voimaanpanolaissa säädettäisiin, että lakkautettavissa kuntayhtymissä ei ole tarpeen saattaa hallintosääntöä ja perussopimusta vastamaan kuntalain säännöksiä.

44. 42. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?

Vastaajien määrä: 1

- Uudenmaan liiton näkemyksen mukaan maakuntia on lukumääräisesti liikaa ja osa niistä on siten hyvin pieniä – Uusimaa on noin 23 kertaa suurempi kuin pienimmät niistä – ja niiden taloudellinen kantokyky ei välttämättä kestä, mikä voi johtaa pidemmän päälle niiden arviointiin ja pahimmassa tapauksessa kriisimaakuntamenettelyyn.

Kaikkien maakuntien tulee olla elinkelpoisia. Mahdollista on, että maakunnille suunniteltu rahoitus ei tule riittämään nykyisen palvelutason ylläpitämiseen, jos samalla ei aikaansaada tuottavuuden merkittävää kasvua. Työkalut siihen tulevat vasta myöhemmin erityislakien muodossa.

Kuntien osalta on todettava, että niille tulee turvata riittävät taloudelliset edellytykset huolehtia hyvin niille jäävistä tehtävistä myös maakuntien toiminnan käynnistymisen jälkeenkin.

45. 43. Mihin aiheeseen/aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistusten alueelliseen toteutukseen (voitte valita usemman vaihtoehdon)?

Ei vastauksia.

46. 44. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiesitykseen sisältyy vahva valtionohjaus erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissä. Myös muiden tehtävien osalta tarvitaan yhteydenpitoa valtion maakuntien välillä. Maakuntien näkökulmasta on erittäin suotavaa, että valtion ohjausta toteutettaisiin valtion puolelta yhden toimijan toimesta esimerkiksi siten, että eri ministeriöistä kootaan sitä varten maakuntaohjausryhmä. Useiden ministeriöiden moniohjausmalli olisi erittäin raskas maakuntien näkökulmasta. Ministeriöiden ohjausmallin uudistaminen olisi erittäin luonteva osa maakuntauudistuksen toteuttamista.

Kyseenalaiseksi jää, luodaanko lakiesityksen pohjalta aidosti itsehallinnollisia maakuntia vai valtion vahvassa ohjauksessa olevia yksiköitä – valtion hallinnon jatkeita. Uudistus esitetyssä muodossa johtaisi tulonsiirtoihin Uudeltamaalta muualle maahan, joka ei kuitenkaan ole uudistuksen tavoite. Tulonsiirrot heikentävät Uudenmaan ja erityisesti pääkaupunkiseudun mahdollisuuksia toimia kasvun ja kansainvälistymisen moottorina koko maan hyväksi.

47. 45. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Vastaajien määrä: 1

- Ei vastata.